

INSTRUKTOR

MIESIĘCZNIK

Nr 1 (5) Rok II

TREŚĆ:

	str.
DZIAŁ KULTURALNO-OŚWIATOWY	
Sprawozdanie i wnioski z odprawy jesiennej	2
Rola bibliotekarza w pracy kulturalno - oświatowej Ogniska	14
Instrukcja o prowadzeniu konkursów dobrego czytania książki	17
Ogólne wytyczne szkolenia kadry pracowników kulturalno-oświatowych KPW	21
DZIAŁ WYSZKOLENIA	
Wagony szkolne KPW	24
DZIAŁ WYCHOWANIA FIZYCZNEGO	
Sprawozdanie z odprawy jesiennej	28
Saneczkarstwo	31
Sprzęt narciarski na ostatniej Olimpiadzie zimowej	32
Ćwiczenia przygotowawcze do gry w siatkówkę	36

235

Biblioteka Jagiellońska

1003046586

WYDAWNICTWO ZARZĄDU GŁÓWNEGO
KOLEJOWEGO PRZYSPOSOBIENIA WOJSKOWEGO

WARSZAWA

STYCZEŃ 1937 R.

D Z I A Ł

KULTURALNO-OŚWIATOWY

Sprawozdanie i wnioski z odprawy jesiennej

Różnorodność zagadnień, wysuniętych przez dział K. O. na jesienną odprawę ogólną kierowników i referentów Działów K. O. Okręgów KPW w dniach 24 i 25 października 1936 r. w Warszawie, oraz potrzeba ich gruntownego przedyskutowania spowodowały, iż Zarząd Główny uznał za wskazane udzielić temu działowi więcej czasu na przepracowanie porządku dziennego odprawy i wyznaczył na ten cel dwa dni.

Uczestniczyli w odprawie:

z Okr. Warszawa — ob. ob. J. Komosiński i M. Popławski; z Okr. Wilno — ob. ob. St. Kurdziel, Wł. Ryńca i A. Czerniawski; z Okr. Radom — ob. ob. mgr. Al. Piecuch, Ludwiński i mgr. Hamada; z Okr. Poznań — ob. ob. mgr. M. Lewicki, J. Dudziak i W. Najwer; z Okr. Toruń — ob. ob. A. Sierański, Z. Staszkiwicz i Konopiński; z Okr. Katowice — ob. ob. mgr. W. Bazieli, Wł. Mazur i Wisłocki; z Okr. Kraków — ob. ob. mgr. W. Foltynski, J. Gołojuch i F. Gemrot; z Okr. Lwów — ob. ob. M. Terlecki, F. Kulikowski i inż. Maleczek; z Okr. Stanisławów — ob. ob. Strumiński i J. Kozub, z Ogn. Min. Komunikacji — ob. mgr. M. Szygowski oraz kierownik działu K. O. w Zarządzie Głównym kpt. T. Kruk - Strzelec-

ki, referent W. Bułynko, instr. R. Chmielewski i prof. Br. Wolfstal.

Przewodniczył odprawie ob. kpt. Kruk - Strzelecki.

Uczestnicy odprawy składali sprawozdania ze stanu prac w swych Okręgach i wypowiadali się na temat zagadnień, poruszonych przez poszczególne referentów.

Rezultat odprawy przedstawia się bardzo obficie. Aby uprościć procedurę zapoznania pracowników tego działu na wszystkich szczeblach Organizacji z wynikiem odprawy — podajemy kolejno treść poszczególnych punktów omówienie ich i powzięte decyzje.

I. Sprawozdanie Okręgów z rezultatów przeprowadzonego planowania pracy K. O. w Ogniskach na okres zimowy 1936-37 r. Refer. ob. instr. R. Chmielewski.

W roku bieżącym po raz pierwszy postawiono zasadę planowania pracy kulturalno - oświatowej i wychowania społeczno - obywatelskiego na tle środowiska. Również w tym roku po raz pierwszy wprowadzono jednolite schematy programowe prac K. O.

dla wszystkich Ognisk oraz dzienniki prac. Nie ulega wątpliwości, że sama zasada planowania na tle środowiska nie została jeszcze dostatecznie przyswojona przez wszystkich referentów i przodowników ogniskowych. Nie było po prostu na to dość czasu. A więc i zastosowanie jej nie mogło być pełne.

Jak widać z nadesłanych materiałów kierownicy i referenci okręgowi robili wiele, aby uporać się z tym zagadnieniem, aby go postawić, przedyskutować, przetrwać wraz z referentami ogniskowymi i wreszcie wprowadzić w życie. W tym celu wydane zostały przez poszczególne Okręgi instrukcje szczegółowe, rozkazy, artykuły w biuletynach, organizowane były odprawy rejonowe, okręgowe, wreszcie referenci okręgowi wyjeżdżali w teren, aby

drogą pomocy osobistej ułatwić zaplanowanie pracy.

Wyniki, jakie w tym zakresie osiągnięto, można rozpatrywać pod dwoma kątami: czy wypełniono i nadesłano schematy programów, oraz czy nadesłane programy opracowane zostały według postanowionej przez Zarząd Główny zasady planowania pracy na tle środowiska.

Ze sprawozdań kierowników działu K. O. w Okręgach wynika, że do dnia odprawy 57% Ognisk nadesłało programy prac, a spośród nich znaczna część wykonała tę pracę bez należytego zrozumienia założeń i wskazań, przedyskutowanych na kursie - konferencji w Zakopanem, oraz podanych w Instruktorze Nr 4 z miesiąca września — października 1936 r.

Zestawienie cyfrowe Ognisk, które nadesłały programy prac K. O.

Nazwa Okręgu	I	L	O	Ś	Ć	% Ognisk, które nie nadesłały programów prac
	Ognisk w Okręgu	nadesłanych programów		Ognisk, które nie nadesłały programów		
Warszawa	100	71			29	29 ⁰ / ₁₀₀
Wilno	80	18			62	77,5 ⁰ / ₁₀₀
Radom	37	12			25	67,6 ⁰ / ₁₀₀
Poznań	77	42			35	45,4 ⁰ / ₁₀₀
Pomorze	78	71			7	9 ⁰ / ₁₀₀
Katowice	51	29			22	43 ⁰ / ₁₀₀
Kraków	49	10			39	80 ⁰ / ₁₀₀
Lwów	26	24			2	8 ⁰ / ₁₀₀
Stanisławów	20	20			—	—
Ognisko M. K.	1	—			1	100 ⁰ / ₁₀₀
R a z e m	519	297			222	42⁰/₁₀₀

Oceń więc należy wynik, jako zupełnie dobry. Jedne Okręgi podawały na swe usprawiedliwienie, że referenci K. O. nie mają dostatecznego przygotowania; inne — że brak u poszczególnych referentów poczucia sumienności i dyscypliny; Okręg Krakowski np. opóźnił się z przeprowadzeniem planowania z powodu nawału prac, jakie miał przy organizowaniu Święta Kolarzy itd, itd. Można usprawiedliwić się z przyczyn, które ten stan wytworzyły, tym niemniej — nie zmieni to faktu, że prawie połowa Ognisk nie nadesłała programów prac K. O. na okres zimowy, czyli że jest na terenie każdego Okręgu większa, lub mniejsza liczba Ognisk, które miały

trudności w ułożeniu pracy K. O., a co za tym idzie — będą je prawdopodobnie również miały przy realizacji pracy.

W związku z tym wysuwamy następujące zadania dla Okręgów:

Wydzielić i zarejestrować te Ogniska, które nie mogły sobie dać rady z zaplanowaniem pracy i otoczyć je specjalną opieką. Np. zaopatrzyć je w komplety bibliotek ruchomych, zaprojektować w porozumieniu z Ogniskiem cykl odczytów na cały rok, które wygłaszać będą prelegenci z sekcji odczytowej Okręgu (przynajmniej 1 odczyt w miesiącu), zaprojektować przynajmniej dwa wieczory artystyczno-literackie siłami zaawansowanych ze-

7213

społów, jakie istnieją na terenie Okręgu, a ponadto poddać te Ogniska specjalnej opiece referenta okręgowego.

Zasadą będzie, aby nie pozostawić Ognisk tych samych sobie, a natomiast otoczyć je opieką, dając w każdym takim Ognisku do wydobycia i przygotowania przodowników K. O., którzy stopniowo przejmować będą sami funkcje referentów.

Przechodząc do kategorii Ognisk, które nadeszły do Okręgów wypełnione programy, podzielić je możemy na trzy grupy.

Pierwsza grupa to te Ogniska, których programy prac nie są pełne, które ułożyły je bez dostatecznego jeszcze wnikania w warunki środowiska, w jego potrzeby, zainteresowania, siły twórcze, poziom życia kulturalnego i społecznego, oraz jego braki.

Do drugiej grupy zaliczymy te Ogniska, które włączyły do programu te formy i możliwości pracy, którymi dotychczas rozporządzały, bez wnikania w środowisko, tym niemniej na skutek zaawansowania w pracach K. O. programami swymi obejmują główne wytyczne.

I wreszcie do trzeciej grupy zaliczymy te Ogniska, które w myśl postawionej zasady planowania pracy na tle środowiska, starały się rozpoznać potrzeby, braki i warunki własnych Ognisk i do nich zastosować program pracy K. O.

Niezawodnie w miarę rozwoju prac, liczba Ognisk tej ostatniej grupy będzie się stale zwiększała. Nas będzie interesowało zagadnienie, co winny Okręgi i Ogniska zrobić jeszcze w tym roku, aby tam gdzie zachodzi potrzeba, program zły poprawić, oraz usprawnić i udoskonalić jego realizację. Przy czym stoimy na stanowisku, że poprawić zły program, lub rozszerzyć jego ramy nigdy nie jest za późno.

Odnośnie do grupy pierwszej Ognisk, które nadeszły programy niepełne, Okręgi dolożą starań, aby drogą indywidualnej współpracy rozszerzyć tak ramy programów, aby spożytkować wszystkie możliwości danego Ogniska. przy czym winna tu być uwzględniona pomoc Okręgu w formie odczytów, koncertów, przedstawień teatralnych,

czy wieczorów artystyczno - literackich, organizowanych przez zespoły zaawansowane w pracy Ognisk sąsiednich. Kategoria pierwsza (Ogniska, które zupełnie nie przystosowały programów) i ta właśnie grupa z drugiej kategorii Ognisk powinny najwięcej zaabsorbować uwagę Okręgów

Okręgi założą oddzielnie teczki tych Ognisk i szczegółowo notować będą wszystkie swoje posunięcia w tym zakresie, oraz wyniki akcji. Materiały posłużą do szczegółowych sprawozdań, jakie Okręgi złożą na odprawie wiosennej.

Ognisk grupy drugiej i trzeciej, a więc tych najbardziej zaawansowanych w pracach, również nie należy zostawić bez opieki. Polegać ona będzie z punktu widzenia planowania pracy - na analizie w czasie wizytacji Ogniska, czy zaprojektowane i realizowane prace odpowiadają warunkom danego środowiska, oraz czy cele zasadnicze pracy K. O. i wychowania społeczno - obywatelskiego są właściwie rozumiane i realizowane.

Chodzić tu będzie głównie o to, aby wybadać dodatnie i ujemne strony danego programu, osiągnąć zrozumienie zasady planowania pracy na tle środowiska i nastawić na poznanie własnego środowiska.

I wreszcie w stosunku do trzeciej grupy Ognisk, które podjęły już planowanie na tle środowiska, zadaniem Okręgów i Ognisk tych będzie pogłębienie znajomości środowiska, analiza, czy planowanie było słuszne, notowanie spostrzeżeń i uwag, jakie nasuną się przy realizacji programu, innymi słowy zbieranie danych, które pozwolą na korygowanie programu w czasie jego wykonywania z punktu widzenia zasady planowania na tle środowiska, oraz pozwolą na trafniejsze i wnikliwsze planowania w okresie następnym. Zebrane dane przedstawią Okręgi na odprawie wiosennej.

Na zakończenie wysunąć by jeszcze można jedno pytanie, czy z uwagi na stopień zaawansowania naszych przodowników K. O., nie za wcześnie wysunęliśmy zasadę planowania pracy na tle środowiska. Trudno tu jest dać ścisłą odpowiedź. W każdym razie trze-

ba stwierdzić, że wymagania stawiane naszym przodownikom przez tak postawione zadanie, zwiększyły się znacznie i w związku z tym potrzeba pracy samokształceniowej w zakresie sprawności w działaniu K. O., znajomości metod i form, potrzeba samodzielności w pracach wzrosła. O tym muszą pamiętać zarówno sami przodownicy K. O., jak i Zarządy Okręgów.

Również stąd wzrosły wymagania stawiane działom K. O. Okręgów w zakresie kontaktu z Ogniskami, instrukcyj i szkolenia, oraz wszelkiego typu pomocy technicznej (biblioteki wędrownie, książki instrukcyjne, odbiorniki radiowe, aparaty do wyświetlania filmów, przeźroczy itp.).

II. Omówienie środków pomocy dla Ognisk przy realizowaniu programów pracy K. O., oraz plan kontroli nad wykonaniem zaplanowanej pracy. Referent ob. Bułynko.

Wykonanie programów prac w Ogniskach, zaplanowanych w roku bieżącym według zasady: najpierw poznać środowisko, a wtedy zrozumiesz co czynić należy, — niewątpliwie wymagać będzie od Okręgów nie tylko życzliwego dozoru, ale i pewnych realnych pomocy, bądź to w naturze, bądź też w gotówce.

Potrzeby Ognisk będą bardzo różnorodne i nie wszystkie mogą być w pierwszym etapie uwzględnione. Zewidencjonowanie z grubsza tych potrzeb, zebranie ich w pewnego rodzaju grupy i przeanalizowanie, które z potrzeb mają charakter powszechny, a które są tylko lokalnej wagi — pozwoli ocenić: czy wszystkie potrzeby Ognisk będą zaspokojone, lub które z najpoważniejszych potrzeb załatwimy obecnie, a resztę przesuniemy w załatwieniu na plan późniejszy.

Podano równocześnie do wiadomości obecnych, że dział K. O. Zarządu Głównego przygotowuje projekt wniosku do Min. Komun. o przyznanie temu działowi pewnych prerogatyw, w następstwie których praca K. O. doznałaby ogromnego ułatwienia.

Odnosnie środków pomocy potrzebnych Ogniskom przy realizacji pracy —

zgłosiły poszczególne Okręgi następujące potrzeby:

Okręg Warszawski wysuwa potrzebę dalszego szkolenia ref. K. O.; — zwiększenia ilości wizytacji Ognisk, a szczególnie tych, które nie wykonały planowania pracy; zwiększenia kadry prelegentów objazdowych; dostarczenia Ogniskom schematów gotowych odczytów; zaopatrzenia Ognisk w radioodbiorniki; zwiększenia ilości kompletów biblioteki ruchomej; przeszkolenia dyrektorów orkiestr dętych; pomocy finansowej Ogniskom materialnie słabym na prenumeratę pism i urządzenie świetlic.

Okręg Wileński wysuwa potrzebę zaopatrzenia Ognisk w biblioteki instruktorskie dla dokształcania przodowników i ref. K. O.; pomocy finansowej na uzupełnienie bibliotek i kupno radioodbiorników, oraz na wyjazdy referentów Działu K. O. do Ognisk.

Okręg Radomski wysuwa następujące potrzeby: rozbudowę i wyposażenie lokali świetlicowych; zwiększenie budżetów na cele K. O.; uzyskanie ulg w opłatach na opał i światło w świetlicach; dobór i przeszkolenie ref. K. O.; powiększenie biblioteki instruktorskiej; kupno aparatu kinowego wąskotaśmowego i epidiaskopu; wydanie kompletu nut z popularnymi utworami muzycznymi; uzyskanie stałej ilości wagonów do wycieczek.

Okręg Poznański odczuwa brak bibliotek wędrownych, potrzeba około 4.000 książek i 30 szafek; potrzebne są również radioodbiorniki.

Okręg Pomorski wysuwa ogólnie ujęte następujące potrzeby: zaopatrzenie Ognisk w odpowiednie świetlice; dostarczenie członkom dobrej książki; zaopatrzenie świetlic w sprzęty; zaopatrzenie świetlic w radioodbiorniki; podtrzymanie rozwoju orkiestr i chórów; pomoc przy organizowaniu kursów dokształcających. Okręg ma zamiar urządzić jednodniowe kursy dla bibliotekarzy, przodowników radiowych i prowadzenia żywej gazety.

Okręg Katowicki odczuwa brak odpowiednich ludzi do pracy K. O., gdyż referenci K. O. w Ogniskach to ludzie przeważnie o wykształceniu niższym; brak odpowiednich ludzi do zorganizowania objazdowej sekcji prelegentów.

Daje się wyczuwać brak książek; zachodzi konieczność zorganizowania biblioteki ruchomej. W Katowicach istnieje 8 Ognisk, z których tylko jedno ma świetlicę. 7 ognisk nie ma żadnego oparcia i nie może prowadzić żadnej pracy, zachodzi więc konieczność wybudowania dużej świetlicy dla wszystkich Ognisk węzła Katowickiego.

Okręg Krakowski potrzebuje książek do bibliotek ruchomych; pomocy na urządzenie świetlic; pomocy naukowych do prac K. O.; nut dla orkiestr i chórów.

Okręg Lwowski wymienił potrzeby każdego ze swoich Ognisk szczegółowo, w których najczęściej potrzeba radia, biblioteki, urządzeń w świetlicach, a w 10 Ogniskach są nieodpowiednie i same lokale świetlicowe. Poza tym kierownik Działu narzeka na niekarność ref. K. O. w Ogniskach.

Okręg Stanisławowski jako będący w stanie likwidacji — nie wymienił żadnych potrzeb, zaznaczył tylko, że w Okręgu odczuwa się brak przeszkolonych referentów i przodowników K. O.

Referent K. O. z Ogniska w M. K. narzeka na trudne warunki pracy w Ognisku, brak lokalu, oraz brak kontroli pracy K. O. przez Zarząd Główny KPW. To wszystko wytworzyło ciężkie warunki pracy w Ognisku. Prosi o pomoc w opracowaniu odpowiedniego programu prac K. O. dla Ogniska.

W opisie potrzeb, przedstawionym przez Okręgi, zostały omówione prawie wszystkie niedomagania, jakie spotykają się w pracy K. O. nasze; Organizacji, niekoniecznie związane z wykonywaniem zaplanowanych programów na okres zimowy. Zachodzi tedy potrzeba wybrania i podkreślenia takich potrzeb i środków zaradczych, które są powszechnymi, zasadniczymi i niezbędnymi do realizowania programów.

1. Ogólną potrzebą, którą wykazują wszystkie Okręgi, jest to brak ludzi odpowiednio przygotowanych do pracy K. O. Dobór i wyszkolenie kandydatów na referentów i przodowników K. O. jest zagadnieniem, które wyma-

ga rozwiązania przez Okręgi przy wydanej pomocy ze strony Zarządu Głównego.

2. Potrzebne jest współdziałanie Zarządów Ognisk przy realizowaniu programów K. O., w szczególności prezesów. Przychylna postawa lokalnych władz kolejowych i ewentualne uzyskanie niektórych koniecznych prerogatyw od Min. Kom. ułatwiłoby pracę ref. K. O.

3. Wzmocnienie więzi organizacyjnej i kontaktu z Ogniskami przez wizytacje, odprawy i kursy jednodniowe (okręgowe lub rejonowe).

4. Zasilenie Ognisk niezbędnymi środkami i pomocami w pracy K. O. (radio, biblioteki, gazety, materiał instruktorski, pomoc zespołom itp.).

Prócz ustalenia z grubsza środków pomocy, omówiono sprawę kontroli nad wykonaniem zaplanowanych prac. W tym celu zasadniczo mają służyć wprowadzone od I.X br. dzienniki pracy K. O., kopie których Ogniska mają przysyłać co miesiąc do Okręgów. Do kontroli wykonania planu prac mają służyć również wizytacje referentów K. O. z Okręgów.

Zalecono kierownikom Działów K. O. zorganizowanie kontroli nad regularnym przysyłaniem przez Ogniska kopii dzienników pracy K. O. i wnikliwe ich przeglądanie w celu wyciągnięcia wniosków o pracy poszczególnych Ognisk. W razie stwierdzenia, że w jakimś Ognisku praca jest źle prowadzona, lub że Ognisko nie nadsyła kopii dziennika pracy K. O., winien kierownik Działu K. O. w Okręgu niezwłocznie wizytować Ognisko i na miejscu wydać zarządzenia potrzebne dla usunięcia niedomagań.

III. Przystosowanie „Instruktora“ do potrzeb terenu. Refer. ob. instr. R. Chmielewski.

Redakcja Instruktora odczuwa, mimo wielkiego wkładu dobrej woli i starań, że pismo nie spotyka się z należytych przyjęciem w terenie, nie jest wykorzystywane należycie, a co najbardziej przykrym jest — z punktu widzenia organizacyjnego — istnienie pisma nie jest wiadome wielu zarządom lub członkom zarządów Ognisk i przodo-

wnikom, dla potrzeb których jest wydawane. Trudno mówić więc o przydatności pisma instrukcyjnego z tymi członkami Organizacji, którzy nie wiedzą nawet o jego istnieniu. Gdzie tu leży przyczyna: brak zainteresowania przodowników, zły stan kolportażu, czy też istnieją jeszcze inne ukryte przyczyny? Redakcja pracuje na pół po omacku — próbuje różnych poczynań i nie ma żadnego oddźwięku z terenu: ani krytyki, ani korekty.

Zwrócono się przeto do Okręgów o nadesłanie opinii o przydatności lub brakach pisma. Opinia, podana przez Okręgi na piśmie, da się streścić następująco:

Okręg Warszawski pisze, że Instruktor powinien być redagowany o wiele popularniej. Podawać zagadnienia najprostsze i najbardziej ogólne, dotyczące prac powszechnie realizowanych, podawać więcej materiałów do pracy praktycznej.

Okr. Wileński nie dał swojej opinii.

Okr. Radomski pisze, że przydatność Instruktora da się podnieść przez podawanie oświeleń pracy K. O. od strony montażu i podejścia do wykonania, oraz przez podawanie konkretnych materiałów do pracy.

Okr. Poznański pisze, że przydatność Instruktora jest bardzo mała ze względu na zbyt wysoki poziom, dla przeciętnego pracownika kolejowego.

Okr. Pomorski wypowiedział się obszernie o Instruktorze, omawiając poszczególne artykuły. W ogólności Okr. Pomorski wypowiedział się również za popularniejszym redagowaniem Instruktora.

Okr. Katowicki pisze, że ref. K. O. korzystają z Instruktora, lecz dla większości jest on za trudny, potrzebna forma przystępniejsza i dawanie materiałów pomocniczych do pracy K. O.

Okr. Krakowski pisze krótko, że Instruktor spełnia swe zadanie i daje materiał wartościowy dla referentów.

Okr. Lwowski stwierdza, że Instruktor jest potrzebny, stopnia przydatności nie może jednak podać z powodu braku opinii z Ognisk w tej sprawie.

Okr. Stanisławowski wypowiada się, że Instruktor spełnia swe zadanie i jest pomocny dla ref. K. O.

Redaktor Instruktora, wyjaśniając poziom dotychczasowych artykułów, zapewnił przedstawiciele Okręgów, że uwagi i wnioski nadesłane z terenu, będą uwzględniane w miarę możliwości uzgodnienia ich z założeniami Instruktora. Konieczne jednak jest współdziałanie ze strony pracowników w terenie w formie żywego zainteresowania treścią artykułów, zasilania redakcji swymi uwagami i spostrzeżeniami. Potrzebna jest odpowiedź, czy i co jest w terenie możliwe. Odpowiedź tę dać mają ci, którzy na równi z redaktorami artykułów doceniają wagę zagadnienia, ale są bliżsi terenowi i obserwują rezultaty zamierzeń przy realizacji praktycznej.

Zarząd Główny przez przewodniczącego odprawy K.O. zarządza, aby:

- 1) „Instruktor“ odczytywany był na zebraniach Zarządów Ognisk i dyskutowany.
- 2) Zapowiada przystosowanie treści i poziomu pisma do potrzeb terenu.

IV. Sprawa koordynacji prac K.O. i wychowania obywatelskiego na terenie D.O.K.P. z innymi organizacjami P.W. — Referent ob. kpt. Kruk-Strzelecki

Zapowiadając zebrany, że w najbliższym czasie otrzymają z Zarządu Głównego ściślejsze wskazówki z dziedziny koordynowania lokalnych poczynań K.P.W. z pracami innych bratnich organizacji P.W., referent w zarysie charakteryzuje:

a) sytuację na terenie prac różnych organizacji;

b) wskazuje, co może praktycznie podlegać koordynacji;

c) jakie cele osiągnąć zamierzamy przez skoordynowanie rozstrzelonych wysiłków poszczególnych organizacji.

Spółceństwo zróżniczkowane jest na setki i tysiące organizacji najróżnorodniejszego ciężaru gatunkowego, w których zużywa się masę energii na walkę o wyrwanie sobie członków („duszołapstwo“), miast scalić i zjednoczyć wysiłki wszystkich do wytworzenia jednolitego, silnego obozu świadomego wielkich celów, czekających realizacji przez obecne pokolenie. Wiele spośród tych organizacji ma wspól-

ne cele i zadania ideowe, wiele nie różni się niczym w swych metodach pracy, trwając w separatyzmie organizacyjnym, odgradzając się murem sztucznych regulaminowych przeszkód, zużywa niepotrzebnie energię i fundusze społeczne na poszukiwanie form pracy, zdobycie pomocy technicznych — przez innych posiadanych i nie wykorzystanych.

Część tylko wielomilionowego narodu ujęta jest w sieć organizacji typu P.W., olbrzymia zaś reszta czeka, kto do niej przyjdzie, oświeci, zdynamizuje i skieruje jej siły do walki o potęgę Państwa. Gdyby energię, zużywaną na bezpłodne walki w terenach objętych jakąś organizacją P.W. lub pokrewną, skierować na tereny nieobjęte pracą P.W., gdyby środki pracy i pomoce organizacyjne zużytkować zbiorowo, bez różniczkowania patriotyzmów organizacyjnych, efekt byłby w wynikach obfitszy, praca ideowa zyskałaby na pogłębieniu, środki oddziaływania wzajemnego znacznie by się uwielokrotniły.

Biorąc przykład, im niżej iść w dół każdej organizacji, im bliżej zetknąć się z jej dolami — tym więcej widzimy możliwości współpracy szeregu organizacji w dziedzinie wychowania obywatelskiego, wychowania fizycznego, wyszkolenia strzeleckiego. Nie jedna świetlica zbudowana ambicją członków organizacji, mogłaby przyciągnąć w swych ścianach żadnych wiedzy o Państwie szarych obywateli; niejedna orkiestra, chór, czy teatr propagandowy mogłyby treścią swych występów rozdmuchać iskierkę patriotyzmu głęboko zasypaną popiołami codziennych zmagani z przeciwnościami życiowymi. A ile stadionów sportowych i strzelnic, zbudowanych wielkim nakładem wysiłków organizacji — świeci pustkami i czeka na ćwiczących? Ile bibliotek, pomocy świetlicowych itp. leży nietkniętych?

Cały ten dorobek zespołowy, zdobyty częstokroć dzięki inicjatywie jednostek — leży bezużytecznie, gdy organizacji braknie przewodnika. A inna, bratnia organizacja, mająca te same ideowe cele do spełnienia, szarpie się bezsilnie i z trudem zdobywa krok za

krokiem to, co obok leży nie wykorzystane.

Wzajemne zapoznanie się organizacji, zbliżenie i wymiana myśli, zapoznanie się ze zdobyczami w metodach pracy — „użyczenie“ sobie pomocy zarówno w ludziach, jak i w środkach pomocniczych, promieniowanie zbiorowe na otoczenie, wypracowywanie wspólnych wystąpień dla uświadomienia i porwania za sobą apatycznych — oto cel pracy koordynacyjnej, zainicjowanej przez wojsko, które będąc (mimo różnorodności rodzajów broni) sprawną, harmonijną, jedną myślą kierowaną siłą — pragnie mieć obok siebie i za sobą świadome i zorganizowane społeczeństwo o jednolitej postawie czynnej wobec zagadnień obronnych Państwa

Każde przeto Ognisko kapewiackie, którego skład członków różnych rodzajów zajęć służbowych nie pozwala na pełne wykorzystanie środków i możliwości pracy w terenie, winno zbliżyć się z pokrewnymi organizacjami P.W., wspólnie pracować i promieniować na otoczenie. W jednych wypadkach my przodować będziemy w ogólnym wysiłku, w innych — nauczyć się możemy wiele i dzięki temu rozszerzyć i pogłębić zasięg wpływu na masę kapewiackie.

Gdy cel mamy wspólny: walkę o potęgę Państwa — chcimy w tej walce, jako dobrzy żołnierze, współdziałać z innymi „rodzajami broni“. Kapewiak nie tylko ma ambicję przodowania w wysiłku pokojowym nad sprawnym funkcjonowaniem kolei, winien mieć ambicję nieustawania w pracy nad uświadamianiem otoczenia.

V. Omówienie sprawy doboru i przyciągnięcia ludzi do prac K.O. w Ogniskach i Okręgach, oraz ich szkolenie.

Ref. ob. W. Bułynko.

Rozwój naszej organizacji, narastanie i rozszerzanie się zakresu prac K.O. wytworzyło stan, że sami referenci K.O. w Ogniskach nie mogą pracy podjąć. Zachodzi konieczność dobrania dla referentów K.O. zastępców, a tam — gdzie warunki pracy tego wymagają — przodowników w każdym dziale pracy (biblioteka, gospodarz w świetlicy, kierownik zespołu teatralnego, dyrygent

orkiestry, chóru itp.). Ludzi do tych czynności trzeba wynaleźć, a potem pozyskać i w tok pracy wprowadzić. Sprawa jest zasadniczo trudna, lecz konieczna i Organizacja musi znaleźć sposób jej rozwiązania.

Niemniej ważną jest sprawa przeszkolenia referentów i przodowników K.O. Na ten temat rozwinęła się dyskusja, w której ob. Chmielewski mówił o typach przodowników i ich cechach, oraz sposobach ich szkolenia. Przedstawiciele Okręgów wypowiedzieli swoje poglądy na te sprawy.

Okręg Warszawski uważa, że sprawa wymaga zasadniczych posunięć organizacyjnych, zmierzających do przewyciężenia powszechnego uchylania się członków od przyjmowania funkcji wymagających stałej pracy. Proponuje również powierzenie specjalnego nadzoru nad referentami K.O. prezesom lub wiceprezesom Ognisk.

Okr. Wileński dla pozyskania i zachęcenia referentów i pracowników K.O. proponuje wprowadzenie odznaczeń lub odznak, co zachęciłoby ich do pracy.

Okr. Radomski stwierdza, że są wielkie trudności w doborze ludzi do pracy w K.O. Liczy na wykorzystanie praktykantów, którzy zostali obecnie przyjęci na kolei.

Okr. Poznański na razie nie jest w stanie wypowiedzieć się pozytywnie na powyższy temat.

Okr. Pomorski uważa, że w mniejszych Ogniskach dobrać odpowiednich ludzi do prac K.O. jest bardzo trudno. w większych można, przy czym proponuje dzielić pracę wg. pewnych specjalnych działów jak najmniej skomplikowanych, do których łatwiej znaleźć kandydatów. W ten sposób przygotowywać kandydatów na przodowników i referentów K.O.

Okr. Katowicki nie widzi możliwości wynalezienia ludzi do prac K.O. i stwierdza, że obecni referenci K.O. w większości wypadków nie nadają się do tych czynności.

Okr. Krakowski ma w większych Ogniskach obsadę referentów K.O. wieloosobową, a do mniejszych stara się wciągnąć odpowiednich ludzi, prze-

ważnie zajmujących stanowiska administracyjne na kolei.

Okr. Lwowski nie widzi możliwości znalezienia dostatecznej ilości ludzi do prac K.O. z powodu maksymalnego wykorzystania personelu do zajęć służbowych, jedynie w większych Ogniskach dało by się ten zamiar przeprowadzić.

Okr. Stanisławowski uważa, że z powodu braku odpowiednich ludzi, trudno jest przeprowadzić wzmocnienie obsady referentów K.O. w Ogniskach.

Sprawę szkolenia referentów i przodowników K.O. uznano na odprawie za konieczność palącą; przy czym Okręgi przedstawiły swoje wnioski i poglądy na sposoby i zakres szkolenia. Stwierdzono przy tym, że przeszkoleni referenci K.O. na kursach centralnych w dużym procencie nie pracują i że trudno jest wciągnąć ich do pracy.

Kierownicy oddziałów K. O. otrzymali spisy byłych słuchaczy tych kursów z zaleceniem poczynienia starań do wykorzystania możliwie wszystkich byłych kursistów w pracach K. O.

Odnośnie sposobów szkolenia referentów i przodowników K.O. poszczególne Okręgi proponują:

Okr. Warszawski — kursy 3-dniowe lotne rejonami z programem dla największej potrzebnych form pracy K.O.

Okr. Wileński proponuje zaopatrzenie Ognisk w biblioteczki instruktorskie dla dokształcania referentów K.O.

Okr. Radomski — przeszkalanie referentów K. O. na konferencjach 1 — lub 2-dniowych, przy czym na każdej konferencji przepracowywać należało by szczegółowo pewne konkretne zagadnienia.

Okr. Poznański proponuje opracowanie podręczników w formie katechizmów bardzo prostych, z przykładami praktycznymi dla referentów K.O.

Okr. Toruński proponuje kształcenie przodowników do pewnych działów pracy K.O. na kursach specjalnych; z przodowników będą rekrutowali się referenci K.O., których przeszkalanie skutecznie należy następnie na kursach centralnych.

Okr. Katowicki uważa, że szkolenie referentów K.O. powinien uskutecznić centralnie Zarząd Główny, przez co osiągnie się jednolity kierunek szkolenia.

Okr. Krakowski proponuje w lipcu wykorzystać urlopy własne referentów K.O. Ognisk Okręgu w celu zorganizowania w Zakopanem kursu-konferencji dla omówienia i przedyskutowania form i metod prowadzenia pracy K.O.

Okr. Lwowski proponuje prowadzenie w „Instruktorze“ kursu systematycznego dla referentów K.O.

Reasumując wyniki odbytej dyskusji nad tym zasadniczym i palącym zagadnieniem — ob. kpt. Kruk-Strzelecki ustala następujące ogólne ujęcie:

1. Dobór ludzi w pracach Ognisk:

a) każde Ognisko winno w ten sposób pracę organizować, aby spośród grona najczynniejszych i ideowo oddanych pracy Kapewiaków wytworzyć kadre, z której zawsze można czerpać nowy materiał instruktorski,

b) pracą K.O. interesować się winien nie tylko referent tego działu, ale cały zarząd, aby każdej chwili luka z powodu odejścia referenta wypełniona mogła być przez zastępcę, automatycznie przejmującego opuszczoną placówkę,

c) referent K.O. dobiera sobie pomocników do pracy, którymi odpowiednio kieruje. Mogą to być nawet tylko jednostki, pełniące jakąś specyficzną funkcję np. organizowanie świetlicowych uroczystości, zebrań informacyjnych itp. Co pewien czas, np. co 2 tygodnie odbywa referent ze swymi pomocnikami zbiorowe posiedzenia, na których omawia prace dokonane, zamierzenia dalsze i wspólne pociągnięcia organizacyjne w dziedzinie prac K.O. W ten sposób powstaje zespół ludzi obeznanych z warunkami i możliwościami pracy, gwarantujący ciągłość jej na wypadek przeniesienia, czy choroby referenta.

d) referent K.O. nie musi, a nawet nie powinien podejmować się wykonania wszystkich czynności osobiście. Na odwrót, rola jego będzie najwłaściwszą, gdy zamierzywszy jakąś pracę, wykonanie jej omówi ze współpracownikami i dopatrzy właściwego wykonania. Praca, wykonana przez jednostki wybrane do tego celu, stwarza zamiłowanie i wciąga. Tą drogą powstanie zespół, z którego jednostki czynniejsze

i wszechstronniejsze zawsze mogą zastąpić referenta.

2. Szkolenie:

a) przez kursy centralne, organizowane przez Zarząd Główny. Program szczegółowy zostanie opracowany i po zatwierdzeniu podany do wiadomości Okręgów.

Na kursy centralne będą przyjmowani tylko pracownicy, zatrudnieni w siedzibach Okręgów, lub większych Ogniskach.

b) przez kursy okręgowe lub rejonowe dla referentów i pracowników Ognisk. Nie przesądzając szczegółowej organizacji i odchyień w tym kierunku — będą to prawdopodobnie kursy jedno-dwudniowe, organizowane przez Zarządy Okręgów. Każdy kurs będzie miał za zadanie przepracować z referentami kolejno jeden z działów pracy K.O. w Ognisku, np. cele i zadania K.P.W., organizowanie życia świetlicowego, biblioteki, ich organizacja i obsługa czytelników, teatr amatorski, repertuar i organizacja widowisk itd. Kursy jedno czy dwudniowe tak powinny być organizowane, aby przez parę godzin wykładu i ćwiczeń, oraz uczestnictwa w pokazie wyników pracy na miejscu — mogli uczestnicy kursu wyjechać nie tylko zapoznani z tematem, ale i pouczeni, jak przystąpić do pracy u siebie.

Kursy jedno lub dwudniowe powinny obejmować 15—20 uczestników, zapatrzonych po kursie w odpowiednią popularną literaturę.

Jeśli Okręgi przepracują systematycznie cykl takich kursów, obliczonych na jeden, względnie dwa sezony — wytworzą sobie kadre odpowiednio przygotowanych uczestników w terenie.

c) szkolenie korespondencyjne przez „Instruktora“. Z samego założenia pisma wynika — instruowanie; tymi niemniej prowadzić będziemy w piśmie specjalnie pomyślany cykl wykładów (krótkich, popularnych), jak przystąpić do pracy w Ognisku i stopniowo ją rozwinąć.

d) szkolenie przez udzielanie pomocy w samokształceniu. Podkreślić należy pewną niezasadność Ognisk, które mogłyby korzystać z bogatej litera-

tury, znajdującej się w bibliotekach instrukcyjnych Okręgów, a nie czynią tego.

Okręgi winny podać w swoich komunikatach do wiadomości Ognisk wykaz i streszczenie w paru zdaniach książek posiadanych w okręgowej bibliotece instrukcyjnej do wykorzystania przez referentów Ognisk.

3. Programy Kursów: (przykładowe) zostaną przez dział K.O. opracowane i przesłane do Okręgów do wykorzystania. Nadto Zarząd Główny kierować będzie na kursy okręgowe swoich referentów, celem uczestniczenia w wykładach.

VI. Sprawa organizacji pracy K.O. w referatach Działu K.O. w Okręgach. Ref. ob. W. Bułynko.

Pomimo istnienia od roku działów K.O., organizacja pracy w poszczególnych referatach niektórych Okręgów nie jest przeprowadzona i nie są obsadzone wszystkie referaty. Stan taki fatalnie odbija się na poszczególnych działach pracy, które albo są w zaniechaniu, albo dorywczo są załatwiane przez urlopowanego referenta K.O.

Zalecono przeto kierownikom działów K. O. zorganizowanie i obsadzenie niezwłocznie niżej wymienionych referatów wraz z przypomnieniem zakresu kompetencji poszczególnych referatów.

Referat Naukowo-literacki:

a) organizacja pogadank dla oddziałów i zespołów P.W. i W.F. (organizacja, prelegenci, materiał do pogadank),

b) organizacja sekcji prelegentów do odczytów objazdowych.

c) organizacja kursów dokształcających i dla analfabetów w tych Okręgach, gdzie są one potrzebne.

Referat Biblioteczny:

a) poznanie stanu bibliotek istniejących,

b) organizacja bibliotek ruchomych,

c) propaganda czytelnictwa.

Referat Świetlicowy:

a) współpraca z referentem urlopowanym przy poprawianiu programu prac K.O. i kontrola ich wykonania,

b) prowadzenie kontroli regularne-

go nadsyłania kopii dzienników i ich analizowanie, łącznie z referentem urlopowanym,

c) współpraca w organizacji pomocy dla Ognisk,

d) organizacja turniejów szachowych,

e) organizacja zespołów samokształceniowych,

f) pilnowanie organizacji, życia towarzyskiego w świetlicach.

Referat Teatralny:

a) poznanie stanu zespołów,

b) dobór i dostarczanie repertuaru,

c) pomoc w pracy zespołów,

d) organizacja przedstawień wyjazdowych.

Referat Muzyczny:

a) poznanie stanu zespołów,

b) pomoc w pracy orkiestr i chórów,

c) pilnowanie organizacji poranków muzycznych,

d) organizacja konkursu orkiestr.

Referat Wycieczkowy:

a) pilnowanie organizacji zwiedzań i wycieczek,

b) regulowanie przydziału wagonów na wycieczki,

c) organizacja odczytów krajoznawczych,

d) organizacja sekcji przewodników wycieczkowych i ich szkolenie.

VII. Omówienie sprawy urządzania poranków lub wieczorów muzycznych i artystycznych dla członków K.P.W. i ich rodzin. Ref. ob. ob. kpt. Kruk-Strzelecki, Bułynko i prof. Br. Wolfstał.

Na wstępie ob. kpt. Kruk-Strzelecki uprzytomnił obecnym, ile wysiłków i środków pochłania organizacja i utrzymanie reprezentacyjnych, średnich i małych orkiestr, oraz zespołów muzycznych, oraz jak niewspółmiernie mało wysiłek zbiorowy organizacji zostaje dyskontowany przez poszczególne Ogniska.

Orkiestry i chóry pochłaniają olbrzymi procent funduszy organizacyjnych i nie po to są tworzone, aby zamienić K.P.W. w jakiś związek towarzystw muzycznych względnie śpiewaczych. a po to — aby wysiłek zespołowy orkiestr i chórów stał się elementem na-

leżytej propagandy organizacji we-
wnątrz (wśród członków) i na ze-
wnątrz.

Orkiestra, zespół muzyczny, zespół
chóralny czy w ogóle zespoły mieszane — stanowią bardzo ważne narzędzie
w pracy kulturalno-propagandowej
i należy bezwzględnie bliżej zaintereso-
wać się sposobami spożytkowa-
nia ich dla organizacji życia Ogniska.

Następnie ob. Bułyńko omówił spra-
wę organizacji poranków.

Stronę programową poranków, po-
ziom wykonania, trudności zawodowe
przy utrzymaniu zespołu w stanie zdol-
nym do wystąpienia na zewnątrz omó-
wił obszernie referent muzyczny Za-
rządu Głównego p. Br. Wolfstał.

Następnie poszczególni referenci mu-
zyczni Okręgów przedstawili warunki
pracy orkiestr w Ogniskach, narzekając
głównie na dezorganizację orkiestr
z powodu masowych zwolnień pracow-
ników sezonowych — członków or-
kiestr.

Dano w tej sprawie następujące za-
lecenia:

1) Urządzać poranki lub wieczory
muzyczne przynajmniej raz w miesią-
cu przez Ogniska, które mają własne
zespoły.

2) Imprezy wyjazdowe do Ognisk
przez zespoły K.P.W. muszą być opar-
te o samowystarczalność finansową.

3) Poranki lub wieczory urządzać
należy dla członków K.P.W. i ich ro-
dzin, na które można zapraszać gości
spośród kolejarzy lub spośród osób po-
stronnych, natomiast nie należy urzą-
dzać takich imprez wyłącznie dla obcej
publiczności.

4) Przed każdym koncertem lub in-
ną imprezą należy wygłaszać krótkie
wstępne przemówienie, w którym nad-
mienić dążenia i cele K.P.W. i dać wy-
jaśnienia, dotyczące danej imprezy. Ro-
bić to należy w sposób zajmujący, pod-
noszący ducha i nastroj słuchacza.

VIII. Omówienie sprawy konkursu orkiestr i chórów K.P.W. w 1937 r.

Ref. ob. W. Bułyńko.

W roku 1937 będą urządzone konkur-

sy orkiestr mniejszych i średnich KPW.
Okręgi mają przedstawić spisy orkiestr,
które zamierzają brać udział w kon-
kursach i zalecić tym orkiestrom
pracę przygotowawczą. Konkursy pro-
jektuje się urządzić w Okręgach, a eli-
minacje w rejonach. Szczegóły będą
podane w rozkazie.

Przedstawiciele Okręgów wypowia-
dali się na temat konkursów i pracy
orkiestr. Podniesiono sprawy przejazdów
członków orkiestr, nie będących
pracownikami P.K.P., ich udział w kon-
kursach oraz wyrażono życzenie, aby
nagrody dla orkiestr były fundowane
pod kątem praktyczności, np. instru-
menty, nuty itp.

IX. Omówienie sprawy turnieju sza- chowego K.P.W. w 1937 r. — Ref. ob.

W. Bułyńko.

Turniej dla zespołów szachowych
K.P.W. w 1937 r. został ogłoszony
w rozkazie Zarz. Gł. Nr 16/36. Turniej
ma służyć celom kształcącym, wycho-
wawczym i propagandzie K.P.W.; ma
również wyłonić najlepszych szachi-
stów na turniej krajowy. Szczegóły tej
sprawy podane zostały w rozkazie,
przezo dyskusji na ten temat nie pro-
wadzono.

X. Omówienie współpracy referentów K.O. z referentami wykszolenia i W.F. (program i wykonanie). — Ref. ob. kpt.

Kruk-Strzelecki.

Sprawę współpracy referentów K.O.
z ref. Wykszolenia i W.F. omówił ob.
kpt. Kruk-Strzelecki na wspólnym ze-
braniu referentów Działów K.O. i W.F.
(referenci Działów Wykszolenia nie
mogli przybyć w tym czasie).

Na wstępie ob. kpt. Kruk-Strzelecki
podkreślił, że Zarząd Główny docenia-
jąc znaczenie wychowania obywatel-
skiego dla wszystkich członków KPW.
— odczuwa poważnie brak zaintereso-
wania i uczestnictwa w pracy K. O. ze-
społów W.F. i Wykszolenia. Odbija się
to bardzo ujemnie na aktywności ide-
owej tych zespołów, gdyż zapatrzone

w osiąganie coraz lepszych wyników w dziedzinie W.F. lub Wyszkożenia — zupełnie zaniedbują tę zasadniczą stronę zagadnienia, jaką jest wychowanie Kapewiaka na światłego, ideowego obywatela-żołnierza.

Referent podkreśla, że nie należy generalizować tego określenia i z zasady uważać, że Kapewiak, uczestniczący w pracach sportowych lub wyszkolenia — musi być mniej ideowy od innych Kapewiaków. Nie. Tego nikt nie mógłby twierdzić.

Ale istnieje poważna obawa, że zespoły W.F. i Wyszkożenia, rekrutujące przeważnie najmłodszy element K.P.W., nie doceniają zasadniczego niebezpieczeństwa, zagrażającego i podważającego ostatecznie wyniki ich pracy — nie doceniają mianowicie niebezpieczeństwa „wyjałowienia ideowego“ swych zespołów. Sama praca w zespole sportowym, czy wyszkoleniowym, nie da właściwego rezultatu, jeśli jej fundamentem nie będzie świadomość ideowa, dla jakiego celu ostatecznego służyć ma podniesienie tężyzny fizycznej lub wyszkolenia w specjalności zawodowej. Stąd wniosek, że zarówno Kapewiak ćwiczący, uprawiający sport, czy uczestniczący w jakiegokolwiek pracy zespołowej — wszyscy pamiętać winni, że cel ostateczny ich zamierzeń, to stworzenie wielkiej szarmonizowanej, sprawnej, technicznej jedną myślą, jednym duchem komórki, której w czasie pokoju, a specjalnie na wypadek wojny — Państwo zawierzyć może określone i samodzielne zadanie do spełnienia.

Nie powinno przeto żadne ćwiczenie, żadna zbiórka przejść bez kilkunastominutowej prelekcji na tematy wychowawcze lub tematy ogólne z dziedziny uświadczenia obywatelskiego. Wtedy wynik pracy zespołu da pełny wyraz: aktywną postawę wobec wszelkich zagadnień z dziedziny Obrony Państwa.

Następnie zabrał głos ob. kpt. Baran, kierownik Działu W.F., który podzielił całkowicie pogląd na tę sprawę, wypowiedziany przez ob. kpt. Kruk-Strzeleckiego i wezwał zebranych referentów obu Działów do lojalnej i twórczej pracy dla idei i celów K.P.W.

Szczegółowego programu i sposobów jego wykonania do współpracy Działów na odprawie nie omawiano, gdyż będzie wypracowany przez Dział K.O. i zainteresowane Działy w Zarządzie Głównym.

XI. Omówienie sprawy prenumeraty i wykorzystywania do dyskusji materiałów prasy wojskowej. Ref. ob. kpt. Kruk-Strzelecki.

Dla naszej Organizacji, mającej na celu obronę Państwa, sprawa materiału prasowego i w ogóle materiału drukowanego, traktującego ten przedmiot, przedstawia zagadnienie bardzo ważne. Materiał ten można znaleźć w należywym oświeceniu przede wszystkim w prasie wojskowej, która z natury swego powołania ma za zadanie wszechstronne oświecenie zagadnienia obronności Państwa z punktu widzenia wewnętrznej i zewnętrznej racji stanu. Zbierany i systematycznie układany materiał z prasy wojskowej (Polska Zbrojna i periodyki Wojsk. Instytutu Naukowo-Oświatowego) może być wykorzystywany dla celów K.P.W. na zebraniach informacyjnych, dyskusyjnych i na pogadankach. Referent przestrzega uczestników odprawy przed prenumeratą dla Ognisk prasy mało wartościowej, gdyż wydaje się na to pieniądze społeczne. Równocześnie referent wkłada na przedstawicieli Okręgów obowiązek moralny okazania pomocy tym małym Ogniskom, które z braku środków nie mogą opłacić prenumeraty Polskiej Zbrojnej. Dla takich Ognisk powinny znaleźć się środki w budżecie Okręgu.

Ob. Najwer zwraca uwagę, że niektóre Ogniska mogłyby wykorzystywać gazety zostawiane w pociągach przez podróżnych i w tym celu radzi wejść w kontakt z konduktorami i rewidentami wagonów.

Ob. Szygowski proponuje prenumeratę Polskiej Skrzydlatej.

XII. Omówienie sprawy zaprzestania prenumeraty w sposób centralny Przyzobienia Obywatelskiego.

Ref. ob. W. Bułynko.

Referent prosi przedstawicieli Okrę-

gów o wypowiedzenie się w sprawie przydatności czasopisma p.t. „Przysposobienie Obywatelskie“ dla ref. K. O. w Ogniskach. Kolejno przedstawiciele Okręgów wypowiedzieli swoją opinię w tej sprawie. Wszystkie Okręgi (prócz Pomorskiego i Katowickiego) wyraziły pogląd, że wobec wydawania przez Zarząd Główny „Instruktora“ — miesięcznik „Przysposobienie Obywatelskie“ może być prenumerowany w zależności od potrzeby z budżetów poszczególnych Ognisk. Natomiast centralnej prenumeraty tego czasopisma należy zaprzestać.

XIII. Sprawozdanie Okręgów z wykonania budżetów Działu K. O. za ubiegły czas 1936 r. i omówienia spraw układania budżetów na rok 1937.

Ref. ob. W. Bułynko.

Sprawozdania z wykonania sum budżetowych Okręgi przedstawiły na piśmie (prócz Okr. Wileńskiego). Również zostały przedstawione potrzeby Okręgów wymagających pomocy finansowej Zarządu Głównego w budżecie na rok 1937. Referent omawiając zagadnienia budżetowe zalecił, aby w preliminarzach na rok 1937 kier. Dz. K. O. przewidzieli i spowodowali wstawienie potrzebnych sum na zwiększoną ilość wizytacyj w działach K. O. Sumy te mają być wstawione do działu wydatków administracyjnych, a nie działu K. O. Poza tym w rozkazach należy dać wyjaśnienie, by w budżetach Ognisk wydatki na opał, światło i utrzymanie czystości lokali świetlicowych nie były pomieszczane w wydatkach działu K. O., lecz administracyjnych. Przedstawione przez Okręgi wnioski o subwencje na prace K. O. będą przy układaniu bud-

żetu Zarządu Głównego rozpatrzone i w miarę możliwości uwzględnione.

XIV. Wolne wnioski.

1) Ob. Sierański z Okr. Pomorskiego wnosi, aby spowodować zarządzenie Zarządu Głównego, by bez podpisu ref. K. O. w Ogniskach i kier. Działu K. O. w Okręgach nie mogły być wydawane sumy z budżetów K. O.

2) Spowodować drogą służbową, aby naczelnicy służbowi interesowali się sprawami K. P. W. zgodnie z odpowiednimi zarządzeniami Min. Kom.

3) Ob. Lewicki z Okr. Poznańskiego prosi, aby Zarząd Główny opracował przepisy dla orkiestr organizowanych spośród dzieci kolejarzy.

4) Ob. Piecuch z Okr. Radomskiego prosi, aby uzyskać prawo do zwalniania ref. Działu K. O. w Okręgach od zajęć służbowych w dni, w które wykonywują wizytację Ognisk.

5) Ob. Bazieli z Okr. Katowickiego prosi, aby zaapelować do ob. ob. prezesów Ognisk o większe interesowanie się sprawami K. O. i współdziałanie z ref. K. O.

Po przyjęciu do rozpatrzenia przez Zarząd Główny wolnych wniosków uczestników odprawy — wyczerpano w pełni materiał przewidziany na odprawę jesienną.

Przedstawiliśmy w obszernym streszczeniu cały przebieg odprawy, aby Zarządy Ognisk mogły zapoznać się z treścią prac ich kolegów z Okręgów, poszczególne wnioski i zalecenia bezpośrednio wprowadzić, a tym samym osiągnąć dalszy etap w marszu KPW. ku scharmonizowaniu i spotęgowaniu sił statutowej Organizacji.

Rola bibliotekarza

w pracy kulturalno-oświatowej Ogniska

Książka, owo potężne źródło oddziaływania kulturalnego może i winna stać się ogniwem, łączącym członków

Organizacji, a biblioteka — ośrodkiem życia zbiorowego. Bibliotekarzowi przypadnie wówczas w udziale rola

czynnika zbliżającego świat książek do świata ludzi.

Jakie cechy winien posiadać bibliotekarz, jaką postawę ma przyjąć wobec gromady, która nie zawsze docenia wartość książki i umie w odpowiedni sposób ją spożytkować? Przede wszystkim winien on być jednostką żywą, ruchliwą, aktywną, zdolną poruszyć swoje otoczenie i wyprowadzić grupy ludzi i umysły biernie ze stanu apatii i lenistwa duchowego. Bibliotekarz - wychowawca nie czeka na przybycie czytelnika, ale wychodzi mu na spotkanie; nie poprzestaje na gromadzeniu i przechowywaniu na półkach dobra kulturalnego, ale zbliża czytelnika do książki, uczy z nią obcować i wiązać z życiem. Bibliotekarz staje się stopniowo pionierem kultury, za pomocą książki kształci on swe otoczenie, zaznajamia z postępem naukowym, technicznym, zawodowym i etycznym. Bibliotekarz-obywatel uczy jednostki nie wyrobione społecznie myśleć i czuć zbiorowo, potęgując siłę i zwartość państwową. Bibliotekarz-przyjaciel budzi ambicję, wolę i godność człowieka pracy, zachęcając go do podnoszenia stopy życiowej, do pogłębiania swej wiedzy fachowej, do osiągania wyższych szczebli na drodze pracy społecznej czy też zawodowej. Za pomocą książki budzi on drzemające w duszy czytelnika dobre myśli i wrażliwość uczuciową, podtrzymuje jego energię i optymizm życiowy. W życiu młodzieży i dorosłych czytelników książka może być nieodłącznym doradcą i pomocnikiem. Młodzież coraz częściej jest powoływana do pracy i obowiązków społecznych, ale musi się wykazać swą dojrzałością duchową i przygotowaniem do życia. Sprawność i wiedzę istotną zdobywa się nie tylko na ławie szkolnej, ale w oparciu o bibliotekę, za pomocą żmudnej i upartej pracy samokształceniowej i samowychowawczej. Co się tyczy dorosłych, to badania psychologów wykazują, że umysł nie wyczerpuje się w wieku starszym, nie traci on swej sprężystości i elastyczności — droga dla wysiłków i pracy umysłowej jest wolna i dostępna dla wszystkich, bez różnicy wieku.

Dzięki jakim wysiłkom i jakimi dro-

gami bibliotekarz spełni rolę przodownika społecznego, pioniera kultury i myśli narodowej? Przede wszystkim musi on współżyć i współdziałać ze swym otoczeniem; musi mieć z nim wspólne zainteresowania, brać żywy i bezpośredni udział w życiu i troskach gromady, nawiązywać z nią więzy uczuciowe i społeczne. Bibliotekarz musi cieszyć się zaufaniem i życzliwością swego otoczenia. Nie można zgłaszać się do człowieka obcego duchowo i uczuciowo z prośbą o pomoc w walce ze swymi brakami. Tylko bliskiego przyjaciela możemy wtajemniczać w proces naszego dojrzewania duchowego.

Bierną i nie wyrobioną gromadę czytelników można poruszyć i ożywić wieloma sposobami. Praca bibliotekarza musi być świadoma, planowa i zorganizowana, dostosowana do potrzeb i możliwości czytelniczych jego otoczenia. Bibliotekarz dzieli swych czytelników na różne grupki, stara się zbadać warunki ich pracy i bytowania, wie, w jakim stopniu rozporządzają wolnym do pracy umysłowej czasem. Innej pomocy czytelniczej potrzebuje pracownik biurowy, innej maszynista kolejowy lub pracownik drogowy innej znów — członkowie ich rodzin.

Czytelnicy na ogół wiedzą, że jest dużo ciekawych i wartościowych wydań, ale mało obcuje ze światem książek, nie umieją wskazać ani też wybrać odpowiedniej lub też potrzebnej dla siebie lektury. Pożądanym tu jest doradca, który by podał nazwisko autora, tytuł dzieła, dopomógł znaleźć książkę w bibliotece, nauczył korzystać z katalogów, ze spisów bibliograficznych itd. Bibliotekarz obowiązany jest opracowywać spisy katalogowe w/g różnych zagadnień i tematów np. z przyrody, historii, literatury, z dziedziny techniki i wynalazków, podróży i krajoznawstwa. W związku z wychowaniem obywatelskim i społecznym zaznajamia on z dziełami, poruszającymi takie zagadnienia jak: walki o wolność, miłość ojczyzny, morze polskie, ziemia polska, powstanie śląskie, wiosna ludów, spółdzielczość, oszczędność itd. Przy opracowywaniu spisów z literatury pięknej bibliotekarz również tworzy katalogi zagadnieniowe np. na następujące tematy:

powieści biograficzne, bohaterstwo czynu, dzielność — wola, heroizm, dobroć twórcza, miłość braterska i rodzicielska, bezrobocie, sprawa chłopska, sprawa robotnicza, sprawa kobieca itd. Przy pomocy beletrystyki można zaznajamiać czytelników z życiem i pracą różnych środowisk jako to: górali, rybaków, chłopów, robotników, rzemieślników, artystów, górników, marynarzy itd. Mając do czynienia z literaturą obcą, bibliotekarz wskazuje, do jakiej narodowości należy autor, jaki kraj i państwo reprezentuje dane dzieło *). Dzięki wskazanej pomocy ze strony bibliotekarza, czytelnik nie tylko zaspakaja swą ciekawość i czerpie przeżycia z literatury pięknej, ale jednocześnie zdobywa dużo wiadomości, układa je w pewnym porządku, planowo i świadomie wybierając lekturę. Obcując z dziełami wartościowymi pod względem treści i formy, wyrabia się smak literacki, podnosi się poziom umysłowy i artystyczny, nabywa przyzwyczajenia do czytania książki pięknej i pożytecznej.

Oprócz katalogów tzw. rozumowanych bibliotekarz wychowuje swych czytelników za pomocą systematycznie urządzanych wieczorów dyskusyjnych na terenie biblioteki. Jest rzeczą naturalną, że po przeczytaniu książki zajmującej, która porusza sferę uczuciową i myślową, pragniemy podzielić się swymi przeżyciami. Dyskusja zespołowa, przeprowadzona umiejętnie, dopomaga do uporządkowania myśli i wrażeń, uczy świadomego czytania, sprzyja ścisłości i logiczności rozumowania. Ludzie pracy fizycznej, nie mając dużo czasu na czytanie, a pragnąc wiedzieć, co się dzieje w Polsce i na szerokim

świecie, chętnie biorą udział w zespołach głośnego czytania. Do zebrań takich najczęściej nadaje się czytanie gazet lub pism periodycznych. Bibliotekarz ogłasza zawnazu miejsce i godziny zebrań, przy czym czytania owe muszą odbywać się systematycznie i planowo. Dużym zaciekawieniem cieszą się również wystawy i pokazy książek. W związku z jakąś uroczystością lub sprawami aktualnymi bibliotekarz służy swą pomocą. Np. przy organizowaniu wycieczki nad morze, w góry lub do Warszawy czy też Krakowa, przygotowuje się przewodniki, atlasy, opisy krajoznawcze, historyczne, artystyczne, lub też przyrodnicze. Obok przyjemności i wrażeń otrzymuje się tą drogą dużo wiadomości. Dla bliższego związania biblioteki ze swym otoczeniem, bibliotekarz co roku urządza w określonym terminie „Święto książki“. Udział w nim winni brać wszyscy, należący do K. P. W. i Rodziny Kolejowej. Święto biblioteki i książki organizować należy uroczystie i z bogatym programem. Uroczystości tego typu muszą wywierać duże wrażenie i pozostawać na długo w pamięci uczestników i widzów. **).

Zamykając artykuł, pragniemy jeszcze raz podkreślić silnie, że biblioteka musi stać się w każdej gromadzie ośrodkiem wychowania i życia kulturalnego. Przy książce znikają wszystkie różnice dzielące ludzi, pracownicy fizyczni i umysłowi, dorośli i młodzi, mężczyźni i kobiety — wszyscy mogą zgodn'ie sięgać do źródeł kultury i za pomocą książki przygotowywać się do pełnienia szcżytnej służby państwowej, obywatelskiej i społecznej.

J. Poczetowska.

*) Pomocą przy opracowywaniu katalogów rozumowanych, służy książka p. t.: „Książka w bibliotece“. — Katalog informacyjny w opracowaniu Poradni Bibliotecznej Związku Bibliotekarzy Polskich pod redakcją W. Dąbrowskiej i J. Muszkowskiego.

**) Bibliotekarz wykonywuje zazwy-

czaj prace bibliotekarskie, jako czynności dodatkowe obok pracy zawodowej. Brak czasu może mu stanąć na przeszkodzie do zrealizowania nakreślonego planu. Musi zatem poszukać pomocników wśród czytelników, utworzyć z nich przy bibliotece stałą organizację, jako „Koło przyjaciół biblioteki“ i łącznie z nimi opracować i przeprowadzać program akcji bibliotecznej.

Instrukcja o prowadzeniu konkursów dobrego czytania książki

Cel konkursu. Celem konkursu jest rozbudzić zainteresowanie książką i czytelnictwem oraz pogłębić sam proces czytania. Innymi słowy chcemy poprzez konkursy dobrego czytania zwrócić uwagę na zagadnienia, jak czytać książkę, jak wydobyć z niej różnorodne elementy, a więc nie tylko fabułę, ale idee przewodnie, problemy, postacie, formę artystyczną — budowę, piękno opisów, piętkno języka itd. Konkursy prowadzone będą w zespołach, a to w tym celu, aby z książki uczynić narzędzie pracy w gromadzie, aby myśli i idee zawarte w książce, stały się treścią współżycia zespołowego. Niezmiernie ważną jest bowiem, z punktu widzenia społeczno-kulturalnego, rzeczą, aby wzbogacać, rozszerzać życie danego środowiska, wprowadzać doń nowe wartości. Książka w pracy zespołowej może dostarczać wielu możliwości do przezwyciężania szarzyzny życia codziennego, może stać się pomocą do zwalczania bierności społecznej lub kulturalnej, do skupiania wartościowych, a nie ujawnionych sił poszczególnych jednostek, może wreszcie ukazać braki tego środowiska.

Konkurs dobrego czytania ma wprowadzić książkę do pracy zespołowej. Staje się to szczególnie ważnym w warunkach wielu naszych Ognisk, w których trudnym jest o ludzi do kierowania pracami zespołów samokształceniowych, kół literackich, naukowych itp.

Istota konkursu. Konkursom dobrego czytania nadamy charakter zespołowy. Liczebność każdego zespołu winna wynosić od 5 do 10 osób.

Warunkiem konkursu będzie, aby w danej miejscowości powstały dwa do trzech zespołów czytających te same książki.

Pracę zespołu podzielimy na dwie zasadnicze części:

a) **Czytanie indywidualne.** Każdy uczestnik zespołu czyta książkę sam, zastanawia się nad jej treścią i zapisuje swoje myśli, uwagi i wnioski. W wypadku braku kilku egzemplarzy tej sa-

mej książki dla każdego zespołu, może odbywać się głośne czytanie książki w zespole z tym, że na razie jest to czytanie bez dyskusji. Koniecznym będzie, aby po takim przeczytaniu głośnym każdy z uczestników miał dostęp do książki.

b) **Prace zespołowe.** Zespół zbiera się na wspólne posiedzenia, gdzie pod kierunkiem przewodnika następuje wypowiadanie myśli, dyskusje, zadaniem których jest rozważyć treść, idee, postacie zawarte w danej książce, omówić związek książki z życiem aktualnym, piękno książki itd. Może się zdarzyć, że nie wszyscy będą tego samego zdania, nic to nie szkodzi. Ważnym będzie, jeśli nie będzie można zdań uzgodnić, aby poszczególne osoby czy grupy zespołu uzasadniały swe stanowisko. Zadaniem pracy zespołowej nie jest narzucić swoje zdanie innym, lub przekonać o słuszności tylko jednego stanowiska, a wydobyć jak najwięcej z czytanej książki, jak najgłębiej wnikać w jej istotę, podzielić się z jak najbardziej istotnymi przeżyciami i myślami, jakie nasunęły się każdemu przy czytaniu książki. Być może, że w czasie takich rozmów nasuną się nowe myśli, nowe punkty widzenia, może nawet wynikną wspólne postanowienia. Koniecznym będzie, aby spisać w formie sprawozdania główne myśli i krótki przebieg zebrań zespołowych. W ten sposób zespół konkursowy przygotowuje się do konkursu.

Zebrań konkursowe. Na oznaczony termin zbierają się zespoły konkursowe wraz z komisją konkursową. Pożądanym jest, aby konkurs odbył się w obecności jak największej liczby członków Ogniska i, o ile na to charakter pracy pozwala, nawet uroczyście.

Po odczytaniu przez przewodniczącego komisji danych ogólnych, dotyczących składu zespołów, przeczytanych książek i czasu trwania prac, rozpoczyna się właściwy konkurs.

Pod kierunkiem przewodnika rozpoczyna się rozmowa wśród uczestników zespołu na temat przeczytanej książki.

W rozmowie tej uczestnicy wypowiadają myśli i wnioski, do jakich doszli przy czytaniu książki; jeśli w zespole są różne punkty widzenia, to odbywa się dyskusja uzasadniająca je. Po wyzerpaniu rozmowy i dyskusji w łonie zespołu komisja konkursowa może zadawać pytania, celem których jest zwrócenie uwagi na nie poruszone przez zespół, a zwarte, lub z nią związane problemy, lub inne punkty widzenia, a więc np. nie ujawnione cechy postaci występujących w książce, motywy ich postępowania, związek zawartych myśli przewodnich z życiem danego środowiska itd.

Regulamin konkursu.

1. Konkurs rozpoczyna się 10 lutego 1937 r. i trwa do 10 czerwca tegoż roku.

2. Konkurs składa się z dwóch części: konkursu czytania książki powieściowej i konkursu czytania książki naukowej lub popularno-naukowej.

Pierwsza część konkursu (książka powieściowa) trwa od 10 lutego do 10 kwietnia, druga (książka naukowa lub popularno-naukowa) od 10 kwietnia do 10 czerwca. Na czytanie książki i pracę zespołu przeznaczają się w zasadzie po 40 dni, tj. od 10 lutego do 20 marca i od 10 kwietnia do 20 maja. Resztę czasu, tj. od 20 marca do 10 kwietnia i od 20 maja do 10 czerwca przeznaczają się na odbycie zebrań konkursowych.

3. Inicjatywę przeprowadzenia konkursu na terenie danego Ogniska daje referent K. O. Ogniska. Do odbycia konkursu potrzebne są przynajmniej dwa zespoły liczące od 5 do 10 osób.

4. W terminie do 5 lutego referent K. O. Ogniska przeprowadza wszelkie czynności związane z organizacją konkursu, a więc przeprowadza propagandę konkursu, organizuje zespoły, zwołuje zebrania zespołów, na których wyjaśnia zadania i zasady konkursu, ustala ostatecznie wybór książek do konkursu i skład zespołów. Na zebraniach tych zespoły wybierają spośród siebie przewodników zespołów. Referent K. O. współdziała z zespołami i bibliotekarzem przy dostarczaniu potrzebnych do konkursu książek. Do 10 lutego referent K. O.

Ogniska zawiadamia Dział K. O. Okręgu o przystąpieniu do organizacji konkursu (załącznik-wzór Nr 1). Odtąd wszelkie sprawy związane z konkursem, ustalają i załatwiają z referentami przewodnicy zespołów.

5. Przewodnicy zespołów odpowiedzialni są za tok pracy w zespole konkursowym i doprowadzenie zespołu do konkursu w najlepszej formie.

6. W terminie do 28 lutego i do 30 kwietnia każdy uczestnik zespołu składa na ręce swego przewodnika wypracowanie pisemne (załącznik-wzór Nr 2). Zebrane wypracowania przewodnik składa na ręce przewodniczącego komisji sędziowskiej.

7. Komisja sędziowska składa się z 5 osób, tj. 4 osób miejscowych i delegata Działu K. O. Okręgu. W skład 4 osób miejscowych mogą wchodzić również przedstawiciele nauczycielstwa miejscowych szkół, inspektoratu szkolnego lub tp. Dla umożliwienia pracy komisja powołuje przewodniczącego spośród miejscowych 4 osób.

8. Ocena wyników pracy zespołów przeprowadzona zostanie przy pomocy punktacji, którą określa się, jak następuje:

	punktów
a) Za wypracowania indywidualne (każde wypracowanie punktowane będzie osobno liczbą punktów od 1—15, a następnie sumę punktów podzielić należy przez ilość uczestników)	od 1—15
b) Za konkursowe zebranie dyskusyjne i za odpowiedzi na pytania komisji	„ 1—15
c) Za zespołowość pracy (to znaczy za branie udziału wszystkich członków zespołu w konkursowym zebraniu dyskusyjnym)	„ 1—10
d) Za frekwencję uczestników zespołu na zebraniach zespołu w czasie trwania prac przygotowawczych	1— 5

Razem możliwych punktów 45

Każdy członek komisji punktuje oddzielnie, sumę punktów dzieli się przez ilość członków komisji. Otrzymany

w ten sposób wynik daje ostateczną ocenę prac zespołu.

9. Ponieważ w każdym Ognisku, przystępującym do organizacji konkursu czytania jest co najmniej dwa zespoły, koniecznym jest, aby w czasie posiedzenia konkursowego pierwszego z nich, zespół następny, czy następne zespoły nie były obecne na sali. Zostają natomiast na sali zespoły, które już przeszły przez konkurs.

10. Nadmienić jeszcze należy, że zgłoszenie się uczestników do zespołów konkursowych oparte być musi na zainteresowaniu konkursem i dobrowolności udziału.

11. Dla ułatwienia udziału w konkursach jednostkom, stojącym na różnym poziomie wykształcenia i odczytania podajemy trzy grupy książek: grupę książek łatwych, trudniejszych i bardziej trudnych.

Książki łatwe

1) Żeromski S. Siłaczka. Zł 0.60.

Nowelka, w której autor przedstawia dwa typy bohaterów: nauczycielki wiejskiej, która poświęca się dla sprawy oświaty w zapadłej wsi i umiera samotnie na tyfus i młodego doktora, pełnego zapału i szczytnych zamierzeń, których nie realizuje, ulegając oporom, na jakie natrafia w środowisku małomiasteczkowym.

2) Orsetti M. Robert Owen, wielki przyjaciel ludzkości. Str. 32. Zł 0.40.

Życiorys człowieka, który całe swoje życie poświęcił walce o poprawę warunków pracy i bytu robotników angielskich w okresie formowania się przemysłu włókienniczego w Anglii.

Książki trudniejsze

Żeromski S. Ludzie bezdomni. Wyd. VII. J. M., 1927. T. 2. Str. 252, 210. Zł 10.00.

„Bezdomność — wyrzeczenie się szczęścia osobistego — jest nakazem tych, którzy poświęcają swe życie służbie społecznej. Nakaz ten daje sobie dr Judym, lekarz-idealista, pochodzący z nizin społecznych i poczuwający się do obowiązku wywalczenia lepszej doli dla tego środowiska. W imię tego hasła wyrzeka się ukochanej i kochającej go młodej nauczycielki, uroczej Joasi, odraca myśl o karierze i rodzinie, poświęcając się całkowicie ciężkiej walce z wyzyskiem, krzywdą społeczną i wszelkim złem życia.“¹⁾

Dobrowolski A. B. Amundsen na tle Nansena i Wikingów polarnych. 1929. Str. 54. Zł 2.00.

„Nawiązując do średniowiecznych Wikingów, zachwycanych pionierów dalekiej północy, autor rzuca dwie sylwetki bohaterskich i bezinteresownych zdobywców świata polarnego, Nansena i Amundsena. Uwydatniając wielkość ich dzieła oraz cechy ich charakterów, które zapewniły im zwycięstwo, składa entuzjastyczny hołd pamięci Amundsena, który cały swój geniusz odwagi, inteligencji i pracy oddał bez reszty służbie nauki.“¹⁾

Maeterlinck M. Życie pszczół. (belg.), tł. F. Mirandola, przedmowa S. Wasylewski. Wyd. IV. Str. IV+308. Zł 8.00.

„Naukowo - artystyczna monografia ula, oparta na obserwacjach i literaturze, przeplatana rozmyślaniami filozoficznie - społecznymi na temat inteligencji pszczół, oraz wysokiego ich instynktu społecznego, solidarności i bezinteresownej pracy dla dobra ogólnego.“¹⁾

Książki bardziej trudne

Bojer J. Wielki głód. (norw.). Tł. L. Staff. Str. 245. Zł 8.50.

„Wielki głód, to głód przestrzeni, potęgi, sławy i silniejszy ponad to, acz utajony głód dobroci, piękności i prawdy. Prowadzi on ubożego chłopca rybackiego do szczytów ludzkiego powodzenia, by odebrawszy wszystko: sławę, bogactwo, zdrowie, przyjaciół, a wreszcie ukochane dzieci ukazać mu, że najgłębsza niezniszczalna wartość życia leży w dobroci i miłości dla ludzi.“¹⁾

Kwiatkowski E. Dysproporcje. Rzecz o Polsce przeszłej i obecnej. Str. 307. Zł 6.00.

„Cienie i światła przeszłości. Bilans podziałów i niewoli. Rafy i miny podwodne. Prześwietlenie polskiej rzeczywistości. Na widnokręgu przyszłości. Wybór i zestawienie najjaskrawszych błędów Polski przedrozbiorowej, jako ostrzeżenie dla Polski współczesnej. Okres rozbiorów i zde-maskowania niewygasłej dotąd polityki zabórczej naszych sąsiadów. Omówienie wszystkich problemów zewnętrznych i wewnętrznych Polski odrodzonej ze szczególnym uwzględnieniem kwestii gospodarczych. Tendencją tej aktualnej książki jest idea służby ojczyźnie.“¹⁾

12. Nagrody. Wskazany jest, aby Działy K. O. Zarz. Okręgowych usta-

¹⁾ Recenzje w/g. wyd.: Książka w bibliotece. Katalog informacyjny. Praca zbiorowa pod red. W. Dąbrowskiej ze współudziałem J. Muszkowskiego. W-wa, 1934. Poradnia Biblioteczna. Str. XXXI+689+77.

nowiły nagrody dla wyróżnionych w konkursach zespołów. Nagrody winny być skromne i raczej symboliczne.

13. Z przebiegu konkursu poszczególne Okręgi przedstawia sprawozdania w terminie do 30 czerwca 1937 r. Sprawozdania uwzględnić winny ogólny opis przebiegu konkursu, ilość zespołów, ilość osób zgłoszonych do konkursu, ilość zespołów i ilość osób, które wytrwały w konkursie, wykaz książek, które w poszczególnych zespołach przyjęto do konkursu — oraz uwagi, spostrzeżenia i wnioski do organizacji konkursów w roku przyszłym.

14. Działy K. O. Zarz. Okręgowych dopilnują, aby konkursy były zapoczątkowane i w sposób właściwy przeprowadzone.

Tym Ogniskom, które nie będą mogły podjąć organizacji konkursów, zalecić należy przeprowadzenie głośnego czytania wraz z dyskusją w zespołach.

Terminarz konkursowy.

Pierwsza część konkursu.

Do 5.II. Referent K. O. Ogniska organizuje zespoły konkursowe, zwołuje zebranie zespołów, na którym należy ustalić grupy książek do konkursu, dokonać wyboru przodowników w każ-

dym zespole, wyjaśnić zadania i zasady konkursu.

Do 10.II. Referent K. O. Ogniska zgłasza zespoły do Okręgu (załącznik Nr 1).

Od 10.II i od 10.IV. Członkowie zespołów czytają książkę wybraną do konkursu i przygotowują wypracowania pisemne o czytanej książce (załącznik Nr 2). Referent K. O. Ogniska powołuje Komisję sędziowską.

Do 28.II. Członkowie zespołów doręczają przodownikowi zespołu wypracowania pisemne o czytanej książce.

Od 1.III do 20.III. Zespoły przygotowują się do konkursu (zebrania zespołowe). Komisja sędziowska punktuje wypracowania pisemne. Referent K. O. Ogniska ustala termin konkursu.

Od 20.III do 10.IV. Odbywają się zebrania konkursowe (załącznik Nr 3). Identyczny terminarz z przesunięciem na czas od 10.IV do 10.VI obowiązuje przy czytaniu drugiej książki (druga część konkursu).

Konkurs obejmuje 2 lub 3 zespoły czytających tę samą grupę książek. Wynika z tego, że w danym Ognisku mogłaby być mowa o dwóch, a nawet trzech konkursach. Co nie przeszkadza, że może być prowadzony konkurs tylko nad jedną grupą książek.

Wzory załączników

Wzór (Nr 1) zgłoszenia zespołów do konkursu.

OGNISKO KPW.

w . . . . .

Do Zarządu Okręgu KPW.

Dział Kulturalno - Oświatowy

w . . . . .

Niniejszym zawiadamiam, że w Ognisku naszym zorganizowane zostały następujące zespoły do konkursu dobrego czytania.

Do grupy książek łatwych:

1. (autor, tytuł) . . . . .

2. (autor, tytuł) . . . . .

. . . . . zespoły
(ilość)

Zespół A. liczy . . . . . osób

” B. ” . . . . . ”

” C. ” . . . . . ”

Do grupy książek trudniejszych:

1. (autor, tytuł) . . . . .

2. . . . .
(autor, tytuł)

. . . . . zespoły

(ilość)

Zespół A. liczy . . . . . osób

” B. ” . . . . . ”

” C. ” . . . . . ”

. . . . . itd.

Referent K. O.

Prezes Ogniska.

Wzór (Nr 2) wypracowania konkursowego każdego z uczestników konkursu.

I. 1. Imię i nazwisko . . . . .

2. Miejsce i rok urodzenia . . . . .

3. Stanowisko w zawodzie . . . . .

4. Wykształcenie ogólne i zawodowe

- II. Dane o książce . . . . .
1. Nazwisko i imię autora . . . . .
  2. Tytuł książki . . . . .
  3. Miejsce i rok wydania książki . . . . .
  4. Liczba stron książki . . . . .

III. Jakie myśli i uwagi nasunęły mi się przy czytaniu książki. Czy książka podobala mi się lub nie podobala i dlaczego. Co w książce tej znalazłem bliskiego sobie, z czym się zgadzam lub nie zgadzam. Co z książki tej chciałbym spożytkować dla siebie lub swego środowiska. Inne myśli i uwagi . . . . .

data . . . . . podpis

Wzór (Nr 3) sprawozdania z konkursu.

SPRAWOZDANIE

z konkursu dobrego czytania książki, przeprowadzonego w Ognisku KPW. w

Komisja sędziowska przeprowadziła ocenę konkursu w dniu . . . . . 1937 r.

W skład komisji wchodzili . . . . .

Skład zespołów: (Imiona i nazwiska uczestników konkursu) . . . . .

Zespół A.

1. . . . .

2. . . . .
3. . . . . itd.

Zespół B.

1. . . . .
2. . . . .
3. . . . . itd.

Książki przepracowane w konkursie (autor i tytuł).

1. . . . .

Ocena konkursu.

Zespół A. — za wypracowanie pisemne . . . . . pkt., za wynik zebrania konkursowego . . . . . pkt., za zespołowość . . . . . pkt., za frekwencję . . . . . pkt. Razem . . . . . pkt.

Zespół B. (i ewent. C.)

Wobec powyższych wyników Komisja przyznała pierwszą nagrodę zespołowi . . . . .

(ewent. drugą zespołowi . . . . .)

Uwagi i wnioski Komisji sędziowskiej, dotyczące organizacji konkursu na przyszłość . . . . .

. . . . . dn. . . . . r.

Komisja sędziowska
(podpisy)

R. Ch.

Ogólne wytyczne szkolenia kadry pracowników kulturalno-oświatowych KPW.

W wykonaniu zapowiedzi o szkoleniu kadry pracowników K. O., podane; na odprawie jesiennej kierowników Działów i referentów K. O. Okręgów — podajemy do wiadomości Zarządów Okręgów i Zarządów Ognisk ogólne wytyczne szkolenia w zakresie pracy K. O.

Dział K. O. Zarządu Głównego dążyć będzie do realizowania etapami sprawy wyszkolenia kadry instruktorsko-przodowniczej na wszystkich szczeblach organizacji. Rozumiejąc jednak, że szkolenie wtędy tylko da pełny efekt, gdy zamierzeniom realizowanym centralnie przez Dział K. O. Zarządu Głównego odpowiedzą przedwstępne prace w Ogniskach i Okręgach, — pragniemy przez wytyczne szkolenia scharmonizować samoradny pęd Ognisk i jednostek z planowymi poczynaniami Zarządu Głównego.

Przez zapoznanie się z wytycznymi

szkolenia kadry instruktorskiej K. O. będą mogły zarówno Ogniska jak i Okręgi (te ostatnie przede wszystkim) ułożyć sobie plan szkolenia w takim zakresie, jaki najprędzej zapewni im szybkie dojście do poziomu wymagane go przez Zarząd Główny.

I. ZADANIA SZKOLENIA

1. Wyjaśnić istotę pracy K. O. i wychowania społ. obywatelskiego w KPW.
2. Zapoznać z formami i metodami pracy K. O.
3. Dać umiejętność prowadzenia poszczególnych form pracy.
4. Dać umiejętność planowania pracy K. O. na tle warunków danego środowiska.
5. Zapoznać z pomocami niezbędnymi w pracach K. O.

II. ZAKRES SZKOLENIA

Szkolenie obejmie:

1. Kierowników i referentów Działów K. O. Okręgów.

2. Referentów Ognisk i kierowników świetlic.

3. Przodowników poszczególnych zespołów pracy świetlicowej (muzycznych, chórkalnych, bibliotecznych, samokształceniowych itd.).

III. FORMY SZKOLENIA

1. Kursy centralne organizowane przez Zarząd Główny:

- a) ogólnoinstrukcyjne;
- b) specjalne.

2. Kursy okręgowe organizowane z funduszy Okręgów:

- a) ogólnoinstrukcyjne;
- b) specjalne.

3. Prowadzenie przykładowych prac K. O. i ich spożytkowanie jako wzoru.

4. Rejonowe konferencje w Ogniskach o zaawansowanej pracy.

5. Wyjazdy instrukcyjne przedstawicieli Dz. K. O. Zarządu Głównego, Dz. K. O. Zarz. Okręgów.

6. Szkolenie korespondencyjne przez „Instruktora“.

6. Biblioteczki instrukcyjne dla Okręgów i większych Ognisk.

7. Wycieczki do instytucji kulturoświatowych dla zapoznania się z udoskonalonymi formami pracy K. O.

8. Konferencje z prezesami i czł. Zarządów Okręgów i Ognisk dla zapoznania się z dorobkiem prac K. O-wych, obyw. w K. P. W. i dla ustalenia dalszych zadań.

IV. ORGANIZACJA SZKOLENIA

Zarząd Główny:

1. Organizuje i przeprowadza kursy centralne dla kierowników i referentów Dz. K. O. Okręgów wzgl. w razie potrzeby, dla referentów i przodowników ogniskowych.

2. Organizuje i przeprowadza prace przykładowe dla potrzeb szkolenia we własnym zakresie;

3. Opracowuje wzgl. zatwierdza wytyczne i programy ramowe dla celów szkolenia przeprowadzanego przez Okręgi;

4. Wydaje „Instruktora“.

5. Udziela wskazówek i współdziała finansowo w organizowaniu i uzupełnianiu instrukcyjnych biblioteczek;

6. Organizuje konferencje poświęcone zagadnieniom wych. obyw. i prac.

K. O. dla kierowników Działów i referentów Okręgów;

7. Organizuje konferencje z zakresu wych. obyw. i prac. K. O. dla prezesów i członków Zarządów Okręgowych.

Zarządy Okręgowe:

1. Organizują i przeprowadzają na podstawie wytycznych, ramowych programów i przy ewent. pomocy fachowej i finansowej Dz. K. O. Zarządu Głównego — krótkoterminowe kursy dla potrzeb Ognisk;

2. Inicjują i kierują pracami przykładowymi w Ogniskach, oraz organizują ich spożytkowanie dla celów instrukcyjnych;

3. Organizują i kierują pracami konferencyjnymi rejonowymi¹⁾;

4. Organizują i przeprowadzają przy pomocy Działu K. O. Zarządu Głównego kursy - obozy, wzgl. konferencje-obozu dla referentów i przodowników K. O. Ognisk w okresie letnim, spożytkowując na te cele część urlopów wypoczynkowych;

5. Organizują wypożyczanie Ogniskom książek i biblioteczek instrukcyjnych Okręgu;

6. Instruuja referentów i przodowników prac K. O. w czasie wizytacyi Ognisk;

7. Wydają biuletyny (jak Okr. Okr. Krakowski, Warszawski, Poznański).

Zarządy Ognisk:

1. Przygotowują odkomenderowanie referentów i przodowników wych.

¹⁾ Zadaniem konferencji rejonowych będzie przeprowadzenie szkolenia w oparciu o konkretne warsztaty pracy K. O. Konferencja rejonowa odbywałaby się w jednym z Ognisk danego Rejonu. Program konferencji składałby się z 3 części:

a) oglądania prac K. O. w danym Ognisku (sobota wieczór).

b) omówienia widzianych prac.

c) zreferowania i przedyskutowania wybranego zagadnienia z zakresu prac K. O.

Punkty b i c odbywałyby się w międzyle.

W rocznym okresie pracy odbywałyby się po 2 konferencje w każdym Rejonie. W konferencjach biera udział referent K. O. Ognisk i kierownicy świetlic. Konferencje prowadzi delegaci Dz. K. O. Okręgów przy współpracy kierowników rejonów.

obyw. i prac. K. O. na kursy organizowane przez Okręgi;

2. Dążą do skompletowania kadry przodowników wszelkich form pracy świetlicowej;

3. Przepracowują we własnych świe-

tlicach zagadnienia instrukcyjne podawane w „Instruktorze“;

4. Organizują samokształcenie przodowników w zakresie pracy świetlicowej na podstawie biblioteczek instrukcyjnych Okręgów, zwiedzań oraz własnych doświadczeń.

D Z I A Ł

W Y S Z K O L E N I A

Wagony szkolne KPW.

Inicjatywa Zarządu Okręgu Radomskiego w sprawie urządzenia wagonu szkolnego KPW., zrealizowana w ciągu b. r., zasługuje na uwagę wszystkich Okręgów.

Jakkolwiek sprawa ta była poruszana na odprawie referentów wykszolenia, chcielibyśmy artykułem niniejszym zainteresować szersze rzesze instruktorów, którzy bądź ze względu na swe wiadomości fachowe, bądź też w związku z zajmowanym stanowiskiem służbowym mogliby się przyczynić do urządzenia takich wagonów w innych Okręgach.

Chcąc zaprojektować urządzenie wagonu szkolnego KPW., musimy wpieryw dokładnie określić cel, jakiemu by wagon taki służył.

W prowadzeniu szkolenia technicznego i wojskowego, Ogniska nasze natrafiają często na trudności, wynikające z braku odpowiedniego sprzętu technicznego uzbrojenia.

Część sprzętu dostępna jest wprawdzie dla członków przy szkoleniu indywidualnym, lecz ilość jego nie wystarcza dla przeprowadzenia większego ćwiczenia praktycznego; niektóre rodzaje sprzętu znane są — szczególnie na małych stacjach — tylko teoretycznie.

W szkoleniu nader pomocne są tablice i modele, których dzisiaj nie posia-

da jeszcze większość Ognisk. Dosyłanie sprzętu, broni i modeli do poszczególnych Ognisk jest technicznie ogromnie trudne i prowadzi do bardzo szybkiego zniszczenia przesyłanych przedmiotów. Odpowiednio wyposażony wagon szkolny może w ciągu kilkunastu dni postępu na stacji w dużej mierze uzupełnić istniejące braki, dając instruktorowi możliwość zorganizowania tych ćwiczeń lub pokazów, których ze względu na brak sprzętu nie mógł w ramach programu przeprowadzić.

Jednocześnie wagon ten może służyć jako sala wykładowa — oczywiście dla niewielkich zespołów słuchaczy.

Stąd wniosek, że wagon taki drogą objazdu Ognisk w trakcie okresu szkolenia technicznego może Ogniskom dostarczyć niezbędnych pomocy szkolnych.

Oczywiście wylania się tu jedna poważna trudność: równoległy postęp w programowym nauczaniu wymagałby niemal jednoczesnego korzystania z wagonu przez wszystkie prowadzące szkolenie Ogniska. Trudność tę można jednak do pewnego stopnia pokonać. Referent wykszolenia Okręgu musiałby przede wszystkim określić, które punkty programowe powinny być realizowane przy pomocy sprzętu wagonu szkolnego, a następnie określić, które ze szkolenych Ognisk powinny w pierw-

szym rzędzie korzystać z wagonu, biorąc pod uwagę, że Ogniska na dużych stacjach mają niemal zawsze możliwość uzyskania potrzebnego sprzętu na miejscu.

W ten sposób uzyskamy już mniejszą ilość Ognisk, które musiałyby być obsługiwane przez wagon szkolny i można przez przestawienie punktów programu szkolenia w poszczególnych Ogniskach ułożyć odpowiedni program objazdu wagonu.

W okresie większych ćwiczeń, organizowanych zazwyczaj w końcowej fazie szkolenia, należało by postępować podobnie: wybrać te Ogniska, które w pierwszej kolejności trzeba zaopatrzyć w broń i sprzętem i ustalić terminy ćwiczeń zgodnie z programem objazdu wagonu.

Oprócz tych, nasuwają się jednak i inne możliwości wykorzystania wagonu szkolnego. W wypadku organizowania letnich obozów wyszkolenia, wagonny takie mogą służyć jako pomieszczenie dla kierownictwa, magazyn broni, sprzętu i mundurów, oraz jako sala wykładowa lub świetlica.

W końcu jeszcze jedna możliwość: w razie delegowania oddziałów KPW, do jakiegokolwiek akcji ratowniczej na wypadek klęsk żywiołowych, wagon taki może być doskonałym ośrodkiem pociągu ratowniczego, wyposażonym w najniezbędniejsze narzędzia, a na miejscu pracy może służyć zarówno jako siedziba kierownictwa robót, jak również jako prowizoryczny budynek stacyjny już wyposażony w odpowiednie urządzenia łączności.

Ujmując w ten sposób zadania wagonu szkolnego, zastanówmy się nad jego wewnętrznym urządzeniem i wyposażeniem. Naszkicowany poniżej projekt jest czysto teoretyczny i ma na celu jedynie pobudzenie inicjatywy i pomysłowości tych, którzy dzięki swemu doświadczeniu fachowemu będą umieli znaleźć najwłaściwsze, praktyczne i nie drogie rozwiązanie wewnętrznej konstrukcji wagonu.

Przedstawiony na rysunku projekt wagonu szkolnego przyjmuje za podstawę przeróbkę wagonu osobowego, jednego ze starszych typów, o długości nadłóżki około 14 m. i szerokości 3 m. Konkretnie projekty musiałyby się oczywiście opierać na jednym z istnieją-

cych w danej DOKP. typów wagonu; już zatem same wymiary nadłóżki skłaniałyby do odmiennych rozwiązań wewnętrznej konstrukcji.

Urządzenia wewnętrzne wagonu przedstawiają się według projektu następująco:

Pomieszczenie „A“ służy normalnie jako magazyn sprzętu technicznego i jednocześnie jako sala wykładowa. W wypadku użycia wagonu jako prowizorycznego budynku stacyjnego pomieszczenie to służyłoby jako kancelaria dyżurnego ruchu.

Wyposażenie pomieszczenia „A“ jest następujące:

1) Stolik z wmontowanym aparatem telegraficznym; baterie pod stołem w kącie wagonu, przewody przeciągnięte na dach i przytwierdzone do izolatora; luźny koniec drutu (10 — 15 m), zwinięty w płaskim pudełku na dachu, pozwalająca na szybkie włączenie się do linii stałej.

2) Kolejowy aparat telefoniczny, przystosowany do włączenia w linię stałą w sposób analogiczny do telegrafu.

3) Stolik z modelami najważniejszych prowizoriów (mostek na klatce z podkładów, ułożenie szyn bez podkładek, styk zaklinowany bez łubek, rozjazd amerykański i t. p.); ponad stolikami na ścianie rysunki techniczne, odnoszące się do prowizoriów, wskazanych na wystawionych modelach.

4) Skrzynie o wymiarach 175 cm — 50 cm — 40 cm, służące jednocześnie jako ławki. W skrzyniach złożony sprzęt i narzędzia do prac nawierzchniowych (łopaty, kilofy, drągi do nasuwania żelazne i drewniane okute, młoty do haków, podbijaki, toromierze, luźniki, kleszcze do noszenia szyn, świrdry, klucze sztorcowe do wkrętów, klucze do naśrubków, przecinak, drągi do wyrzucania haków, maszynka do cięcia szyn, maszynka do wiercenia otworów, gietarki, poziomice, krzyże niwelacyjne, taśma stalowa, widły do tłuczenia); narzędzia nie mieszczące się w skrzyniach — złożone oddzielnie pod stolikami.

5) Szafka na instrukcje, podręczniki, mapy, materiał kancelaryjny lub dodatkowe modele.

6) Szafa na sprzęt łączności, zawierająca 2 połowe aparaty telefoniczne, komplet narzędzi do budowy i naprawy linii polowej, aparat monterski, kabel polowy na bębnach, zwijaki, drut do prowizorycznej odbudowy linii stałej, zapasowe izolatory, słupolazy, komplet narzędzi do naprawy przewodów stałych. siekiery.

7) Tyczki do budowy polowej linii telefonicznej i tyczka z widelkami do włączania się w linie stała.

Pomieszczenie „B“, normalnie używane jako kancelaria oraz magazyn broni — w wypadku zastosowania wagonu, jako prowizorycznej stacji przeznaczony jest na gabinet zawiadowcy stacji.

Pomieszczenie to posiada następujące urządzenia:

- 8) Stolik z szufladą,
- 9) Skrzynka na amunicję,
- 10) Stojaki do karabinów,
- 11) Półki na pasy, ładownice i maski przeciwgazowe.

Pomieszczenie „C“ stanowi pomieszczenie mieszkalne na 4 osoby i zaopatrzone jest w:

12) miękkie siedzenia z podnoszonymi oparciami.

Pomieszczenie „D“, przeznaczone dla konwojenta, posiada:

13) Siedzenie miękkie, ponad którym umieszczona jest zamknięta półka z 2 przegrodami na pościel i naczynia,

14) Kuchenkę gazową lub primus.

Pomieszczenie „E“, przeznaczone jest na:

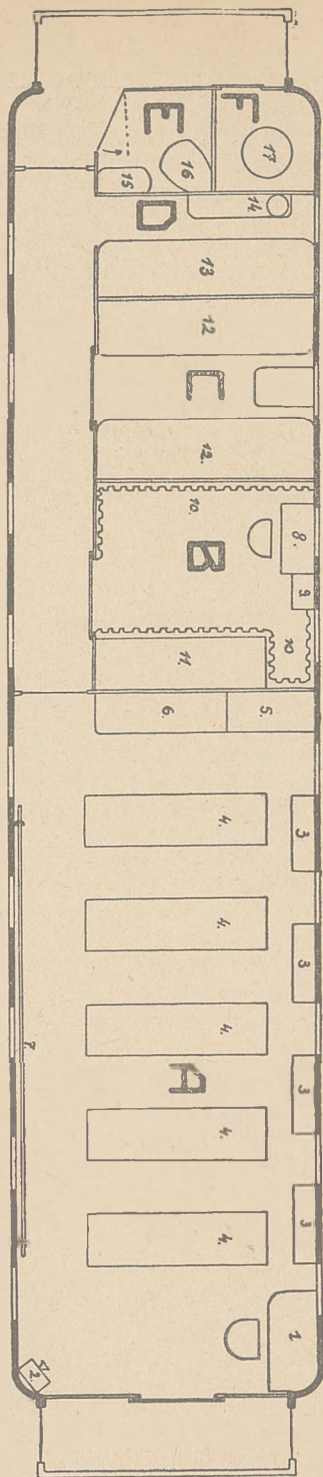
- 15) Umywalkę.
- 16) Ustę.

Pomieszczenie „F“, posiada:

17) Piec dla samodzielnego ogrzewania wagonu.

Zarząd Okręgowy, który by pragnał urządzić wagon szkolny musiałby przede wszystkim wystąpić za pośrednictwem Zarządu Głównego do Ministerstwa Komunikacji z prośbą o oddanie Organizacji odpowiedniego wagonu na ten cel.

Projektodawcy muszą przy wyborze typu wagonu kierować się tym, aby

PROJEKT WAGONU SZKOLNEGO

wybrane wagony posiadały niewielką wartość użytkową i mogły być uzyskane bez większych trudności.

Druga faza robót, to wewnętrzna przeróbka wagonu, którą należy wykonać przez wykorzystanie ochotniczej pracy członków w godzinach poza-służbowych, uzyskując zezwolenie DOKP, na wykonanie tej pracy w warsztatach. Oczywiście konieczne było by przeznaczenie przez Zarząd Okręgowy pewnej sumy na koszty materiałów.

Wreszcie ostatnia praca: nad wyposażeniem wagonu musiałaby być rozłożona na czas dłuższy; początkowo należało by wagon wyposażyć, korzystając z posiadanej broni i sprzętu, następnie zaś stopniowo uzupełniać wyposażenie sprzętem otrzymywanym i zakupywanym oraz modelami, rysunkami i innym sprzętem technicznym, wykonywanym ochotniczo przez członków Organizacji.

D Z I A Ł

WYCHOWANIA

FIZYCZNEGO

Sprawozdanie z odprawy jesiennej

Sprawozdanie poniższe nakreślone jest na podstawie wyników odprawy referentów wychowania fizycznego, która odbyła się w Warszawie w dniu 25 października 1936 r.

1. Realizacja programu na okres letni

Program obowiązkowy, ustalony w regulaminie w. f., wykonany został przez Ogniska zadowalająco. Ćwiczenia programowe, wyszkolenie zasadnicze i zaprawa sportowa prowadzone były w miarę możliwości we wszystkich Ogniskach. Program zasadniczy najlepiej ujęły i przeprowadziły Ogniska średnie (o liczbie od 100—200 członków), posiadają one bowiem najlepsze warunki pracy.

Ogniska małe (poniżej 100 członków) pracowały mniej wydatnie wskutek trudności organizacyjnych i służbowych, które uniemożliwiały zebranie na ćwiczenia większej ilości członków równocześnie.

Charakterystycznym objawem jest

przy tym większy stosunkowo udział pracowników fizycznych, niż umysłowych w ćwiczeniach sportowych okresu letniego. Duże trudności w uprawianiu ćwiczeń fizycznych i sportu mają pracownicy służby ruchu ze względu na turnusy służbowe. Istnieje jednak wielu pracowników umysłowych i warsztatowych, którym warunki pracy zezwalają na uprawianie sportów i tych należy jeszcze pozyskać dla sprawy.

Pracownicy umysłowi garną się więcej do sportów w okresie zimowym. Narciarstwo i łyżwiarstwo odpowiada im więcej od lekkoatletyki i gier. Należy więc zmodyfikować program na okres letni tak, aby i w tym okresie ćwiczyli oni z zamiłowaniem. Trzeba więc wprowadzać w Ogniskach sporty wodne, turystykę kolarską i kajakową, zamiast ćwiczeń POS i lekkoatletycznych, które dla ludzi starszych mniej się nadają i nie pociągają ogółu.

Wielkie znaczenie będzie miała przy tym dobra organizacja ćwiczeń, a więc

wykwalifikowani instruktorzy, dostępne boiska i wystarczająca ilość urządzeń sportowych i sprzętu, higieniczne szatnie itp. Również zaznajamianie członków z programem działu sportowego powinno być lepiej prowadzone. Ćwiczenia i zaprawę należy ogłaszać w komunikatach, wywieszać w sekretariatach, kancelariach i boiskach sportowych. Uprzystępnienie boisk i ich urządzeń zjedna sportowi wielu zwolenników. Dużą rolę mogą odegrać pokazy i zawody sportowe, dobrze przeprowadzone.

Kluby sportowe, które będą ostoją dla sportów specjalnych, zdały w tym roku dobrze swój egzamin. Wielka ilość uprawiających sporty i dobre wyniki, osiągnięte na zawodach, są rezultatem należytego ujęcia sportowo-organizacyjnego pracy klubów.

2. Praca w Okręgach

Przechodząc do oceny pracy w poszczególnych Okręgach, należy stwierdzić, że lepsze warunki mają Okręgi zachodnie, podczas gdy we wschodnich napotyka się poważne trudności, których źródłem są: mniejsza stosunkowo zamożność rzesz, objętych działalnością Organizacji oraz niski stopień kultury fizycznej. Tu najwięcej jest do zrobienia. Jednak nie przez tworzenie klubów o wielu słabych sekcjach, lecz przez dobre zorganizowanie w każdej miejscowości jednego, ale silnego działu sportu i wybicie się w tym dziale na czoło.

Organizacja pracy była dobra. W sprawozdaniach Okręgów nie wyczuwa się niezadowolonych, które mogłyby wpływać z trudności, lub niemożliwości realizacji zamierzonego planu pracy. Nakreślony obowiązkowy program był wprawdzie szczupły, ale przez to wykonalny, a rezultat pracy winien być zachętą do dalszych wysiłków.

W przyszłości należy zwrócić uwagę na unikanie szablonu: program musi ulegać ewolucji, równoległe ze zmianami warunków pracy.

Szkolenie instruktorów nie daje takich rezultatów, jakie dać powinno, ponieważ Okręgi wyznaczają niekiedy kandydatów, nie zupełnie odpowied-

nich. Trzeba wykorzystywać kursy przez wysyłanie dobranych kandydatów, upatrzonych wcześniej, zwłaszcza dla Ognisk odległych od siedzib Zarządów Okręgowych.

W Głównych Zawodach Sportowych punktację ogólną należy pozostawić do czasu rozegrania nagrody honorowej Zarządu Głównego, ale później powinna być ona zniesiona. Okręgi bowiem są nierówne ilościowo, wskutek czego żaden rodzaj punktacji nie może być zupełnie sprawiedliwy. Poza tym fakt istnienia punktacji stwarza rywalizację, która wobec wzajemnej nieufności Okręgów przy niestosowaniu przez nie często zasad „fair play“, staje się chorobliwą. Zawody w tych warunkach tracą dużo ze swej wartości wychowawczej, oraz nie stwarzają możliwości sprawiedliwej oceny i porównania wysiłków pracy Okręgów w dziedzinie sportowej. By zmienić nastawienie zawodników i kierowników drużyn do rezultatów, osiągniętych na boisku, trzeba znieść punktację, a szerzyć przekonanie, że w szlachetnej rywalizacji nie ma zwycięzców i pokonanych, są tylko zwycięzcy i uczestnicy, że nie jest hańbą być pokonanym, bo przecież wszyscy nie mogą zwyciężać i że o wartości zawodnika decyduje przede wszystkim jego postawa. Kwestia zniesienia punktacji na odprawie wiosennej zostanie definitywnie załatwiona.

3. Kluby sportowe

Kluby sportowe spełniają w naszej Organizacji poważną rolę. Nie należy jednak tworzyć w nich za wielu sekcji, niech raczej będzie ich mało, lecz niech będą silne. Poza tym należy pamiętać, że tylko pięć procent z poza pracowników kolei może być członkami KPW. przy czym powinni to być fachowcy i instruktorzy. Nie wolno ściągać zawodników z innych klubów. Należy wychować ich sobie, mając do dyspozycji świetne warunki pracy, tj. sprzęt, boiska i instruktorów.

Zawodnicy, niezapewni w klubach obcych, nienastawieni jedynie na wyciąganie korzyści materialnych ze sportu, będą — jako element sportowo zdrowy — silnym fundamentem naszych klubów.

Do związków okręgowych i ogólnopolskich, do których należą kluby KPW, należy delegować członków Organizacji, którzy by współpracowali z kierownictwem sportu społecznego. Wiąże się z tym sprawa zwiększenia w KPW kadr sędziów związkowych.

4. Zamierzenia inwestycyjne

Najważniejszym zadaniem w dziedzinie inwestycji jest doprowadzenie do skali dostatecznej ogniskowych małych placów sportowych. Poza tym jest wskazane, by Okręgi we własnym zakresie budowały kręgielnie dla starszych członków, zwłaszcza w większych Ogniskach.

5. Nowe kierunki w wychowaniu fizycznym w KPW

Już w najbliższym okresie trzeba będzie w wychowaniu fizycznym wprowadzić pewne nowości.

Trzeba zatem próbować wprowadzić do ćwiczeń gimnastykę przyrządową, która lepiej wyrabia górną część tułowia, niż gimnastyka wolna, a poza tym jako bardziej interesująca ma większe szanse powodzenia.

Pewne zmiany są potrzebne także w kolarstwie. Należy oprócz biegów szosowych stosować wzorem zagranicy biegi patrolowe, na przełaj i inne o charakterze wojskowo - utylitarnym.

Bardzo ważną jest sprawa objęcia wychowaniem fizycznym pracowników umysłowych oraz starszych członków Organizacji. Najwłaściwszym sposobem zjednania tych członków będzie zainteresowanie ich turystyką w formie wycieczek pieszych i wodnych — kajakowych, czy to obozownictwem w ośrodkach KPW (Troki, Worochta), czy też pływaniem, albo kręglarstwem, a w zimie oprócz tego łyżwiarstwem i grami sportowymi.

Nie należy faworyzować sportu wyczynowego lub sportu dla przyjemności, ani traktować sportu tylko jako środka podniesienia sprawności fizycznej. Na pierwszym miejscu należy stawiać dwa ważne i istotne momenty szkolenia, tj. pracę dla dobra Państwa i kolei.

Referenci wychowania fizycznego muszą współpracować z referentami

Działu kulturalno - oświatowego, któremu mają dopomóc w państwowym wychowaniu członków Organizacji. Trzeba złączyć świadomie wysiłki w płaszczyźnie wspólnych, ogólnych celów Organizacji, a ze względu na większą stosunkowo atrakcyjność zamierzeń referatu w. f. wykorzysta je w pewnym stopniu, dla przeprowadzenia postulatów Działu kulturalno - oświatowego. Obowiązkiem referentów wychowania fizycznego będzie udzielenie pomocy w wypracowaniu nowych form wspólnego działania i pójście po oznaczonej linii współpracy.

Co do nowych zadań wewnętrznych, to ważne będzie tutaj objęcie wychowaniem fizycznym pracowników umysłowych, wciągnięcie do pracy nowopryjętych na kolej, oraz rozszerzenie wpływów wśród pracowników kolei przez wzięcie w swe ręce i prowadzenie wychowania fizycznego w 8 — 19 godzinach, przyznanych im na ten cel przez Ministerstwo Komunikacji.

Sport w KPW musi być w pierwszym rzędzie podporządkowany celom obronnym państwa. Będzie więc coraz więcej podbudową pod wyszkolenie techniczne, obojętne ćwiczenia utylitarne, musi współdziałać z referatem kulturalno - oświatowym w pracy nad wychowaniem obywatelskim członków.

Wspólna konferencja Działu K. O. i Referatu W. F.

Na wspólnej konferencji kierowników i referentów Działu kulturalno-oświatowych oraz referentów wychowania fizycznego omawiano formy wzajemnej współpracy, która polegałaby przede wszystkim na wykorzystaniu zbiórek, urządzanych dla celów wychowania fizycznego, czy wyszkoleniowych, na krótkie pogadanki. Pogadanki te, opracowane w formie cyklu przez referat kulturalno-oświatowy, byłyby prowadzone przez przodowników referatu K. O. lub przez wyszkolonych dodatkowo przodowników w. f., albo wyszkolenia. Dokładne wskazówki co do metod tego, czy innego sposobu współdziałania nie mogą jeszcze zostać podane, ponieważ sam projekt jest dopiero w stadium opracowania.

Saneczkarstwo

Autor artykułu p. t. „Saneczkarstwo“ p. Wł. Humen, wykładowca Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego, instruktor i zawodnik tego sportu, posiada dużą jego znajomość.

W sporcie saneczkarskim opanowanie techniki jazdy jest rzeczą bardzo ważną, gdyż w sporcie tym grozi większe niebezpieczeństwo uszkodzenia ciała, niż w jeździe na łyżwach lub nartach. Niebezpieczeństwa tego zwykle początkowacy, a zwłaszcza młodzież nie doceniają.

W Ogniskach KPW. saneczkarstwo powinno być traktowane, jako sport rozrywkowy o dużych walorach zdrowotnych, nadający się do uprawiania dla wszystkich członków, a zwłaszcza młodzieży.

Wśród sportów zimowych ważne miejsce zajmuje saneczkarstwo dzięki niewielkiej zależności od warunków śniegowych, taniości sprzętu i — co najważniejsze — dzięki temu, że sport ten może być uprawiany od najmłodszych do najstarszych lat.

Tor saneczkowy

Do urządzenia toru saneczkowego nadają się przede wszystkim drogi górskie, leśne, koryta strumieni górskich, pod warunkiem, że posiadają odpowiedni spadek. Zagadnienie spadku toru należy do trudnych, gdyż szybkość uwarunkowana jest nie tylko spadkiem, ale i właściwościami śniegu. Toteż spadek toru nie może wahać się w granicach większych, jak 15 — 25%, tzn. że na każde 100 m długości toru notujemy 15 — 25 m spadku. Na torach naturalnych spadek tylko nieznacznie możemy zmieniać przez wyrównania, nasypy, podniesienie czy pogłębienie krzywizn, lub prostych odcinków itd.

Największą troską przy wykonaniu i konserwowaniu toru jest sporządzenie dobrej nawierzchni i jej zachowanie. Sprawa ta pozostaje w ścisłym związku z warunkami atmosferycznymi. Np. w czasie, gdy nie było opadów śnieżnych, a panowały silne mrozy, ziemia na torze stwardniała, toteż przy niskiej temperaturze opad śniegowy tworzy lotną nawierzchnię. Wówczas nie pozostaje nic innego, jak tylko zlewać tor

wodą, ażeby tym sposobem związać śnieg z podłożem.

Najlepszym sposobem konserwacji toru jest używanie go wtedy, gdy pozwalają na to warunki tzn. w odpowiednią pogodę. Często odwiedzają tor niepożądani saneczkarze, którzy sanieporządani saneczkarze, którzy kierują sanki łyżwą, albo obcasami. Powstałe uszkodzenia toru należy zasypywać śniegiem i zalewać wodą, aby nie pogarszać warunków bezpieczeństwa na torze.

Sanki

Sanki nie powinny być zbyt wysokie lub niskie, ponieważ na wysokich sankach wskutek wysokiego pomieszczenia środka ciężkości ciała utrzymanie równowagi nastrocza duże trudności, natomiast sanki zbyt niskie trudne są do prowadzenia na nierównych torach i grożą uszkodzeniem ciała. Prawidłowa wysokość sanek powinna wynosić od 20 — 30 cm.

Szerokość sanek powinna odpowiadać budowie saneczkarza, a to z tego względu, że jazda na szerokich sankach powoduje szybkie zmeczenie, za wąskie zaś sanki są wywrotne.

Ocenę sanek możemy przeprowadzić w sposób następujący: jeżeli zewnętrzne strony płóz posiadają rozwartość 35 — 40 cm, to szerokość siedzenia powinna wynosić 25 — 30 cm. Długość sanek natomiast powinna się wahać w granicach od 70 do 100 cm. Wprawdzie teoretycznie biorąc, dłuższe sanki są korzystniejsze, ponieważ ciężar ciała jest bardziej rozłożony, wskutek czego płozy mniej wbijają się w tor i szybkość jest większa, jednak takie sanki tracą poważnie na zwrotności, zwłaszcza na krzywiznach.

Niezmierzonym ważnym elementem budowy sanek jest również forma płóz. Jeżeli wygięcie płóz jest zbyt prostopadłe, to na twardych torach takie sanki będą rozwijały pewną szybkość, lecz na miękkich torach (śniegowych) są bezużyteczne. Toteż w zasadzie powierzchnia biegu (tarcia) płozy powinna wynosić $\frac{2}{3}$ długości, wygięcie natomiast $\frac{1}{3}$. Najpospolitsze okucie płóz

powino posiadać grubość 3 mm; okucia z cienkiej wstążki żelaznej mijają się z celem. Ogólnie biorąc, okucie w przekroju powinno posiadać kształt trapezu, a szerokość powierzchni tarcia 12 — 14 mm. Na miękkich torach należy używać szerokich okuć, na twardych (lodowych) torach — wąskich.

Siedzenie sanek powinno być sporządzone z pasów parcanych, ponieważ gładkie siedzenia nie dają odpowiedniego oparcia.

Technika jazdy

W nauce jazdy należy zwrócić uwagę na następujące szczegóły techniki: na sankach siedzieć daleko w tyle, nogi ugięte w kolanach powinny być lekko ustalone przy płozach.

Nierówności toru powodują konieczność sterowania sankami w czasie jazdy. Istnieją dwa sposoby sterowania: pierwszy polega na nacisku ręki lub nogi na tor, drugi na obciążeniu płozy. Zasadniczo w jeździe dążymy do tego, aby tarcie było jednakowe pod obu płozami, a wszelkie odchylenia wyrównujemy przez nacisk lub obciążenie. Nacisk na tor skuteczniejszą się przez dotknięcie toru całą powierzchnią stopy lub dłoni. Dobry jeździec, ażeby nie tracić szybkości przez stwarzanie dodatkowego tarcia, zazwyczaj czuciem wyprzedza moment skrócenia się sanek i reaguje odpowiednim ruchem tułowia na nieobciążoną płozę.

Przy małych i łatwych krzywiznach wystarcza w zupełności odpowiednie

odchylenie ciała od krzywizny, bez potrzeby dotykania toru. Przy pokonywaniu dużych i trudnych krzywizn należy przestrzegać następujących zasad: wjeżdżać na krzywiznę od strony zewnętrznej, następnie trzymając w tyle listwę górną, wypychać tył sanek w stronę zewnętrzną krzywizny, a drugim ramieniem trzymającym pętlę ściągając przód sanek ku stronie wewnętrznej; w ten sposób ścinamy krzywiznę i zabezpieczamy się od upadku. Tułów w początku krzywizny nachylić trzeba do wewnątrz, w punkcie szczytowym należy odchylić się w tył, a w części końcowej krzywizny pochylić się do zewnątrz, ażeby: a) przeciwdziałać zarzuceniu i b) zjechać na środek toru.

Łatwiejsza jest jazda na jedynkach; jazda dwójkami wymaga już pewnej umiejętności technicznej. Przy jeździe dwójkami powinien sterować jeździec, siedzący na tyle sanek.

Hamowanie czyli zatrzymywanie dokonuje się przez ustawienie stóp na torze obok płóz. Stosuje się także poderwanie sanek, a polega ono na tym, że nogi stawia się podobnie, jak w pierwszym wypadku, następnie zaś chwytą się rękami listwy boczne z przodu, i wspierając się łokciami na udach, unosi się przód sanek w górę. Wówczas jedziemy na stopach i na wrzynających się w śnieg końcach płóz. Uważać należy, aby nacisk na obie płozy był jednakowy, gdyż w przeciwnym wypadku grozi niechybny upadek.

Sprzęt narciarski na ostatniej Olimpiadzie zimowej

Autor niniejszego artykułu p. Jan Skład jest instruktorem narciarstwa i sportów w Centralnym Instytucie Wychowania Fizycznego. Na Olimpiadę zimową w r. 1936 był delegowany jako sprawozdawca fachowy. W obserwacjach, dotyczących sprzętu podaje on najnowsze zdobycze wytwarzania sprzętu w państwach, przodujących w narciarstwie, jak Norwegia, Szwecja, Finlandia, Niemcy, Szwajcaria i Austria.

Uwagi zawarte w tym artykule mają na celu przedstawienie poglądów na ewolucję i doskonalenie sprzętu narciar-

skiego w dobie obecnej. Podobny sprzęt będzie wytwarzany w najbliższej przyszłości również w wytwórniach polskich.

Zarządy Okręgów i Ognisk KPW. winny dążyć do zakupywania nart uniwersalnych dla celów turystycznych, gdyż ten dział narciarstwa jest objęty programem zasadniczym KPW.

OBSERWACJE OLIMPIJSKIE CO DO SPRZĘTU NARCIARSKIEGO.

Na Olimpiadzie zimowej 1936 r. obserwowaliśmy ściśle dostosowanie

sprzętu do poszczególnych konkurencyj narciarskich i jego zróżnicowanie się.

SPRZĘT DO BIEGÓW

Narty. Obecnie niemal wszyscy zawodnicy używają do biegów nart klejonych. Narty klei się z trzech części, z których część ślizgowa i wierzchnia, służąca do montażu wiązań są z drzewa hickorowego, natomiast wklejka środkowa jest z brzozy, albo z sosny. Klejenie nart podnosi wytrzymałość narty, zmniejszając równocześnie jej ciężar i nadaje jej specjalną elastyczność. Narta taka w początkach jej używania jest nieco sztywna, ale po pewnym czasie traci tę sztywność i staje się odpowiednio elastyczna, a przy tym bardzo wytrzymała.

Narty biegowe nie mogą być za elastyczne, dlatego też znikły z użycia narty brzozowe. Natomiast twarde, nieelastyczne narty hickorowe były zbyt kruche i łamliwe. Dlatego też klejenie nart nadaje im wiele cech dodatnich, a przede wszystkim odpowiednią elastyczność przy wytrzymałości na złamanie.

Dzioby nart klejonych są bardzo lekkie. Nie ma na nich charakterystycznego zgrubienia na zakończeniu, jakie spotyka się na nartach turystycznych. Dziób cienki i lekki pozwala na łatwiejsze manewrowanie narta.

Używa się dziś nart krótkich. Zwłaszcza Finowie i Norwegowie biegali na Olimpiadzie na nartach bardzo krótkich, których długość w zależności od budowy i wzrostu biegacza wahała się między 200—205 cm, a najdłuższe spotykane u olimpijskich zawodników deski nie przekraczały 215 cm. Narty są wąskie i stosunkowo cienkie. Rowek na ślizgu jest szeroki i płytki i nie ma ostrych kantów, co ułatwia smarowanie i umożliwia dobre utrzymanie kierunku w śladzie.

Wiązania. Używano tylko wiązań napalcowych, przy czym przeważały systemy Bror With i Seeberg, wykonane z duraluminium, co powiększało ich lekkość i wytrzymałość.

Kijki. Kijki do biegów stosowano przeważnie krótkie (w każdym razie nie sięgające wyżej pachy), cienkie i lekkie, z grotami długimi i zakrzywionymi do tyłu.

Buciki narciarskie. Buciki biegowe lekkie i niezbyt grube. Podeszew stosunkowo cienka i elastyczna. Cały but miękki i wygodny. Cholewka normalna, lekko ponad kostkę. Obcas dość wysoki, to jest wyższy od normalnego o 1—1½ cm.

Ubiór. Do odpowiedniego ubioru przywiązuje się dziś ogromne znaczenie. Ubiór ma chronić narciarza przed utratą wytworzonego ciepła, a przy tym musi być swobodny i nie uciskający. Dlatego też znaczna większość biegaczy stosuje następujący ubiór: ciepłą bieliznę jegerowską (ale nie obcisłą, lecz luźną), na nią flanelową koszulę, a na to długi jedwabny kombinizon-wiatrówkę. Chodzi o to, ażeby nie tracić ciepła wytworzonego i aby to ciepło pozostawało przez cały czas pod wiatrówką, zarówno na piersiach, jak i na nogach. Nie używa się zupełnie do biegów jakichkolwiek swetrów. Swetry okazały się wielce niepraktyczne, bo z chwilą, gdy zawodnik zaczyna się pocić, sweter pod wpływem wody kurczy się i obcisła. Nie biega się też w krótkich spodniach, lecz w długich. Krótkie wymagają mocnego zapięcia pod kolanem, co utrudnia krążenie krwi. Głowa zawsze ciepło nakryta. Na rękach ciepłe rękawice.

Sprzęt do kombinacji alpejskiej. Do kombinacji alpejskiej używa się podwójnego sprzętu: do biegu zjazdowego i do slalomu.

Bieg zjazdowy. Narty do biegu zjazdowego są hickorowe, długie i szerokie. Długość zależy od budowy i wzrostu biegacza i wynosi od 220—225 cm. Przednia część narty od wiązania do dzioba jest miękka. Powierzchnia ślizgowa na całej długości okuta metalowymi kantami, przeważnie stalowymi. Doradzane są obecnie trzy rodzaje kantowania nart: Na powierzchni ślizgowej jednym odcinkiem, albo też kilkoma małymi odcinkami, przy tym przy okuciu kilkoma odcinkami kantuje się tak, że odcinki podsuwa się jeden pod drugi, a nie, jak dawniej, kiedy odcinki tylko stykały się ze sobą. Trzeci sposób ma na widoku zachowanie całego ślizgu. W tym celu umieszcza się kanty na bocznej części narty w kilku odcinkach.

Wiązania. Używano dwa rodzaje wiązań zjazdowych: albo oryginalne „kandahary“ i wszystkie ich odmiany, albo też wiązania „austriackie“ z przeborowanym pod więźbą otworem, przez który przeciąga się rzemień, utrzymujący na nartcie prawie pół stopy.

Kijki. Krótkie, sięgające zaledwie do pasa.

Narty slalomowe. Narty slalomowe są krótkie 200—210 i węższe, niż zjazdowe. Dzioby nart są niskie i twarde. Wygięcie dzioba małe. Chodzi o to, aby narta „siedziała dobrze na śniegu“ i była zwrotna. Elastyczność dziobów, niezbędna przy nartach zjazdowych, jest tu niepotrzebna, ze względu na to, że tor slalomowy jest zawsze przygotowany i zszatkowany.

Kijki. Te same, co i w biegu zjazdowym. W odniesieniu do kijków warto zaznaczyć, że użycie dłuższych kijków ułatwiłoby wprowadzić opanowanie równowagi w slalomie, ale ze względu na zbyt częste zaczepianie nimi o chorągiewki muszą być one krótkie.

Obuwie. Do narciarstwa zjazdowego używa się obuwia z cholewkami krótkimi i wysokimi. Wobec ostatnich zmian w technice narciarskiej znikną prawdopodobnie cholewki wysokie, których celem była ochrona kostki przed skręceniem. Ze względu jednak na to, że utrudniają one ruch w płaszczyźnie przednio - tylnej, a kostkę łatwo można zabezpieczyć elastycznym bandażem, ustępują one miejsca obuwii o krótkich cholewkach, posiadających specjalny krój. Mianowicie cholewki nie schodzą się w przodzie tak, jak w zwykłych butach, ale są półkolisto wycięte na zewnątrz, a dziurki do sznurowania sięgają do końca. Cholewkę można zatem dopasować dobrze do nogi zwłaszcza, że pod dobrze dopasowanym jęczyzkiem znajduje się futerko. Często stosuje się rozcięcie z tyłu buta powyżej pięty ze sznurowaniem, co pozwala na jeszcze lepsze dopasowanie cholewki do kostki. Zjazdowe buty narciarskie są dokładnie dopasowane do wyłobień stopy, a jedynie palcom pozostawia się swobodę. Obcas jest niski, a nad nim znajduje się specjalna skórka ochronna dla zaczepienia okólnej sprężyny od wiązań. (Przy wiąza-

niach zjazdowych nie zaczepia się okólnych sprężyn na obcasie, ale nad obcasem, celem uchronienia przed zsunieciem; aby jeszcze bardziej podnieść dobre działanie sprężyny, wyłabia się dla niej w obcasie specjalne skośne rowki). Dziób buta niski.

Ubiór do zjazdów. W przeciwieństwie do biegów płaskich, w biegach zjazdowych narciarz ubiera się w swetry i to dość grube. Na głowie zazwyczaj noszone są ochronne kaptury, a nawet niekiedy i okulary. W biegach zjazdowych zawodnik nie spotyka się już z poceniem, ale stale podnoszący się pęd zjazdu przewiewa go bardzo i dlatego ubiór musi być taki, ażeby narciarzowi nie było zimno i aby nie dopuścić do przemarznięcia. Nadto grubo ubrany narciarz w razie upadku, bardziej uchroniony jest od potłuczeń. Jednakże ubiór musi mu pozwalać na całkowitą swobodę ruchów.

Skoki narciarskie. Ostatnio Norwedy robią w skokach pewien bardzo znamieny eksperyment. Mianowicie dotychczas używano do skoku nart ciężkich od 8—9 kg. Obecnie Soerensen próbuje skakać na nartach 4-kilogramowych, przy czym dla zabezpieczenia od pęknięć izoluje końcowy odcinek dzioba izolacyjną taśmą. Poza tym już wszyscy zawodnicy przeszli na lżejsze deski i skaczą na nartach 6—7-kg, a długość nart waha się od 230—240 cm. Szerokość w dziobie 9 cm, środek 8 cm, a pięćka 8,2 cm.

Ubiór do skoków pozostał bez zmian.

SPRZĘT I UBIÓR TURYSTYCZNY.

Na koniec nieco uwagi poświęcimy ekwipunkowi narciarza turysty.

Sprzęt i ekwipunek turystyczny różni się nieco w zależności od tego, czy uprawiamy turystykę górską, czy też nizinną. Ostatecznie może być tak, że na nartach górskich w terenie nizinnym będziemy sobie zupełnie dobrze radzili, mimo iż spotkamy się z pewnymi trudnościami. Natomiast na sprzęcie nizinnym w górach będziemy mieli ogromne utrudnienia. A zatem kto nie może sobie pozwolić na dwie pary nart, a ma zamiar uprawiać i nizinną i górską technikę turystyczną, ten niechaj nabeździe tylko sprzęt górski, wystrzegając się wyłącznie wiązań o typie zjaz-

łowym. A zatem stosownie do tego, co powiedziano, omówimy bardziej szczegółowo sprzęt górski, a o nizinym wspomnimy tylko pokrótce.

Narty. Długość nart tak górskich, jak i nizinnych taka, ażeby, gdy stoimy z wyciągniętą do góry ręką, sięgały one do nadgarstka. Narta nizinna może być wąska i cienka, narta górska powinna być szeroka (pod wiązaniem od 5—7 cm). Dla narciarzy wprawnych i stosujących technikę kristianiową, narty górskie mogą być podkute metalowymi kantami, dla narciarzy stosujących technikę oporową okantowanie desek jest zbędne i szkodliwe.

Kijki. Długość kijków taka, by w pozycji stojącej sięgały narciarzowi mniej więcej do pachy. Kijki górskie mogą być nieco krótsze, ale za to trochę mocniejsze, kijki nizinne nieco lżejsze i cieńsze.

Wiązania. Wiązania do narty nizinnej jak najtańsze i możliwie tylko napalcowe. Natomiast górskie wiązania powinny być solidne, a dla narciarzy bardzo wprawnych mogą być specjalnie zjazdowe. Dla turystyki wystarczają wiązania tego typu, jak Haug, Zubek, Bujak itp.

Buty. Buty winny być z dobrej skóry, natłuszczone tak, by nie przemakały przy tym znacznie większe, niż normalne (o 1½—2 numery), tak, by można było włożyć na nogę dwie pary skarpet wełnianych.

Skarpetki. Do buta wdziewa się zazwyczaj zwykłe skarpetki bezpośrednio na nogę, a następnie w zależności od temperatury jedną lub dwie pary skarpet wełnianych. Trzeba nadto mieć jeszcze zapasowe skarpetki, by w razie przemoczenia nie siedzieć w schronisku w mokrych skarpetkach, ale by można było zmienić je na suche. Nie zawsze też przemoczone skarpetki wyschną przez noc, a mokre wkładać jest nieprzyjemnie i można się przeziębic.

Getry na buciki. Jest to bardzo pożyteczny ubiór, ale nie jest konieczny. Getry chronią buciki przed namakaniem i dają dużo ciepła.

Ciepła bielizna. Na narty należy

wdziewać zawsze ciepłą, jegerowską bieliznę i to zarówno spodnie, jak i koszule. Nadto mężczyźni winni nosić ciepły trójkąt. Trójkąt ten można zastąpić wełnianymi spodenkami kąpielowymi.

Spodnie. Na ciepłą bieliznę ubiera się już bezpośrednio spodnie z materiału gładkiego, by nie czepiał się go śnieg. Materiał musi być też gęsty, ażeby nie przepuszczał wiatru, który przy spodniach z rzadkiego materiału bardzo jest dokuczliwy.

Flanelowa koszula, sweter, wiatrówka. Oto komplet ubrania, niezbędny na górną część ciała. Sweter winien być luźny, gdyż obcisły przy spoceniu się obcisła ciało i przeszkadza w ruchach. Wiatrówka możliwie taka, ażeby można było ją złożyć i schować do kieszeni. Najlepiej w czasie ruchu jest być bez wiatrówki, bo dzięki samemu ruchowi jest narciarzowi ciepło. Natomiast na odpoczynkach i na miejscach wystawionych na silne przewiewy, trzeba wkładać wiatrówkę, by nie tracić nagromadzonego ciepła. Jeżdżenie stale w wiatrówce jest bardzo niezdrowe. Ostatnio przyjęły się zamiast wiatrówek, tzw. kurtki narciarskie. Jest to strój bardzo ładny, ale wiatrówki nie zastąpi. Dobrze jest mieć również szal, który w wyjątkowo wietrznych momentach może oddać wielkie usługi. Szal nie jest koniecznym ubiorem.

Nakrycie głowy. Nakrycie głowy winno być takie, by przede wszystkim chroniło dobrze uszy, tylną część szyi i częściowo twarz. Najlepsze są wełniane hełmy, które można podwijać w razie ciepła.

Rękawice narciarskie. Narciarz powinien mieć jedną parę rękawic brezentowych nieprzemakalnych i dużych, które wkłada się na jedną lub dwie pary rękawic wełnianych. Rękawice wełniane mogą być jednopalcowe (są cieplejsze) i pięciopalcowe (bardzo eleganckie, ale mniej praktyczne). Dobrze jest mieć dwie pary rękawic, by w razie przemoczenia zmienić je na suche. Oczywiście rękawic brezentowych nie zmienia się.

Nadto każdy narciarz w czasie wy-

jazdu na narty powinien mieć w plecaku lub małym chlebaczku: tłuszcz do twarzy, tłuszcz do butów, pastę do butów, smary narciarskie, pastę do my-

cia rąk po smarowaniu nart, scyzoryk, zapasowe rzemyki, cienki drut, trochę małych gwoździków, elastyczny bandaż.

Ćwiczenia przygotowawcze do gry w siatkówkę

Ćwiczenia przygotowawcze do gry w siatkówkę dzielimy na ćwiczenia przygotowawcze indywidualne i ćwiczenia przygotowawcze drużynowe.

Zarówno w ćwiczeniach przygotowawczych indywidualnych, jak i w drużynowych występuje pięć głównych elementów gry.

Element przygotowawczy gry taktycznej w siatkówkę łączy się z przygotowaniem ćwiczeń drużyny.

A. ĆWICZENIA PRZYGOTOWAWCZE INDYWIDUALNE

Na elementy ćwiczeń przygotowawczych indywidualnych składa się serw (zadawanie), podawanie, wystawianie, obrona i atak (ścięcie).

I. Serw. Zadawanie dolne

1. ćwiczenie. Piłkę trzymamy w lewej ręce, tułów pochylamy lekko do przodu, kolana lekko ugięte. Przed uderzeniem piłki należy zrobić prawą ręką kilka razy zamach od dołu. Następnie uderzamy piłkę prawą ręką.

2. Powtarza się wyżej wymienione ćwiczenie kilkakrotnie z partnerem, który stoi w odległości 4 — 5 m od pierwszego.

3. Powtórzyć poprzednie ćwiczenie, mając na uwadze odległość między ćwiczącymi około 8 do 10 m.

4. Powtórzyć ćwiczenie poprzednie z tą zmianą, że partner stoi za siatką, zawieszoną na wysokości niższej od przepisowej.

5. Powtarza się poprzednie ćwiczenie z tym, że ćwiczący zmieniają miejsca na boisku, a serwujący powinien piłką zadać dokładnie na partnera.

Aby przystąpić do nauczania innych serwów, należy dobrze opanować powyższy serw, jako najłatwiejszy. Serwów innych uczymy w tym samym po-

rządku, jak wymienionego serwu dolnego.

II. Podawanie

1. ćwiczenie. Ćwiczący podają piłkę górą, stojąc naprzeciw siebie.

2. Gracze ustawiają się na obwodzie koła w odległości 2.5—3 m i podają piłkę kolejno.

3. Powtórzyć ćwiczenie poprzednie, stosując podanie wysokie.

4. Powtórzyć ćwiczenie 2 i 3. Gracze trójkami (czwórkami), każdy gracz przy podaniu piłki następnemu musi się do niego zwrócić twarzą i podać mu dokładnie.

5. Gracze stają w dwóch szeregach, zwróceniu do siebie twarzą, pierwszy podaje piłkę „dolną“, następny oddaje ją partnerowi „górną“ i tak na zmianę.

6. Gracze (ćwiczący) stoją w trójkach lub czwórkach, podając silnie, płaskie, dolne piłki, kierowane nie na partnera, lecz w jego prawą lub lewą stronę.

7. Powtórzenie ćwiczenia poprzedniego. Oprócz tego współzawodnictwo między trójkami w jak najdłuższym utrzymaniu piłki w powietrzu.

III. Wystawianie

1. ćwiczenie. Ćwiczenie to polega na tym, że gracze stoją w trójkach, lub czwórkach i podają sobie piłkę kolejno. jednak każdy z nich przed podaniem piłki następnemu musi ją jeden raz podbić nad swoją głową.

2. Powtórzyć ćwiczenie 1-sze, gracze stoją dwójkami i każdy podaje nad sobą piłkę kilka razy.

3. Gracze stoją przy ścianie w odległości 1.5 m, na ścianie zaś są znaki na wysokości 3 m. Odbijając piłkę, każdy z ćwiczących musi piłką trafić w znak na ścianie.

4. Gracze stoją po obu stronach ko-
sza w odległości 1.5 m, podają jeden

drugiemu, piłka powinna przechodzić tuż nad koszem (łukiem o najmniejszej wierzchołkowej).

5. To samo ćwiczenie, lecz piłka musi wejść do kosza.

6. Ćwiczenie przy siatce dwójkami. Siatka na przepisanej wysokości, sznur zaś zaczepiony powyżej siatki 0.5 m i w bok od siatki (w stronę boiska 30—50 cm). Wystawienie piłki każdego ćwiczącego powinno być takie, aby piłka dotknęła sznura.

7. Ćwiczenie wystawiającego ze ścinającym polega na tym, że wystawiający wystawia ścinającemu piłkę do takiej odległości od siatki i wysokości nad siatką, jakiej on zażąda. Wystawianie piłek można ćwiczyć w dwójkach lub w trójkach. Jeżeli wystawianie piłki ćwiczymy w dwójkach, to piłkę do wystawiającego daje ścinający płasko i celnie nad czoło, a ten mu wystawia do ścięcia. Ćwiczenie wystawiane w trójkę: trzeci ćwiczący piłkę podaje, jak wyżej.

IV. Obrona

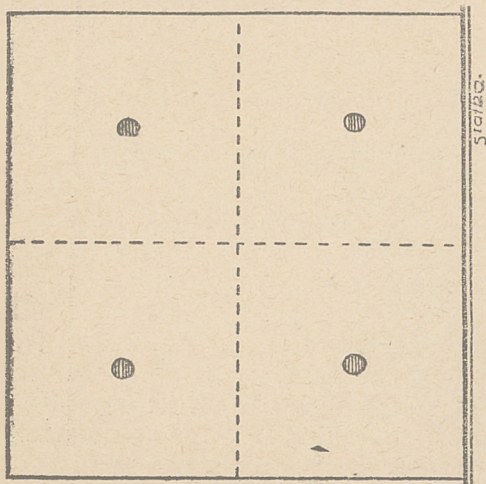
1. ćwiczenie. Siatka na wysokości 1,60 m. Ćwiczący dwójkami po obu stronach siatki przebijają ostro i płasko piłki z jednej strony na drugą.

Objaśnienia do rysunków

X - - - - gracz

dr. X - - - - drużyna X

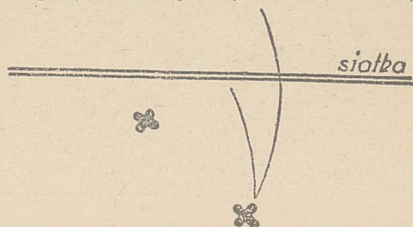
pole zabreszcowane = błąd ścinania.

Rys. 1.

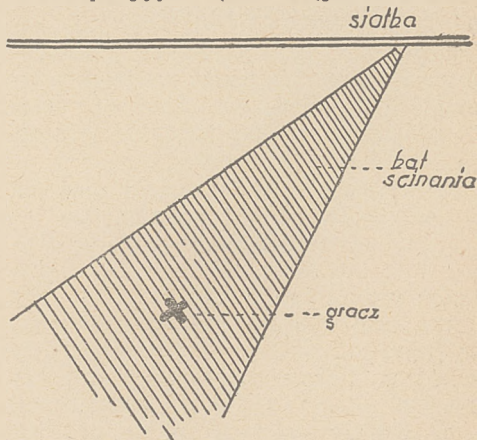
2. To samo ćwiczenie z tą tylko zmianą, że boisko jest wielkości 6×6 m, każdy więc z ćwiczących ma do obrony 9 m kwadratowych. Gra odbywa się na punkty. Główną rolę odgrywa tu przyjmowanie ostrych piłek. (Patrz Rys. 1).

3. Wymywanie piłek z siatki odbywa się w ten sposób, że jeden piłkę podaje w siatkę, a stojący bliżej siatki podbija piłkę do góry. Ten zaś, który podał na siatkę, przebija piłkę przez siatkę tylnemu graczowi przeciwnej strony. (Patrz Rys. 2).

Rys. 2.

4. Przyjmowanie piłek ściętych: Wystawiający i ścinający są z jednej strony siatki, przyjmujący ścięte piłki z drugiej. Ścinający ścina piłki możliwe do przyjęcia. (Patrz Rys. 3).

Rys. 3.

Uwaga. Przy tych czterech ćwiczeniach obrony należy zwracać baczną uwagę na prawidłową postawę i ruchliwość gracza, co się przyczynia w b. dużej mierze do dobrego wyniku obrony.

V. Atak

1. ćwiczenie. Ćwiczenie bez piłki. Gracz bierze rozbieg z kilku kroków i ścina piłkę (wyobrażoną) nad siatką.

2. Powtórzyć ćwiczenie 1., z tą jednak zmianą, że jeden gracz stoi na krześle i trzyma piłkę nad siatką, drugi z rozbiegu kilku kroków uderza piłkę z góry, nie wybijając mu jej z rąk. Ścinający cały czas musi patrzeć na piłkę.

3. Gracze ścinający stoją przy ścianie w odległości 4 m, podrzucają piłkę, ścinają, piłka kozłem uderza o ścianę i do nich wraca, dotykając ziemi w odległości 1,5 m od gracza.

4. Ćwiczenie dla ścinającego i wystawiającego. Wystawiający wystawia piłkę, ścinający zaś robi kroki, podskakuje do góry i chwytą piłkę w ręce. Ćwiczenie to ma na celu opanowanie ciała przez ścinającego.

5. To samo, połączone ze ścinaniem.

6. Z jednej strony siatki ścinający i wystawiający, z drugiej na najdogodniejszych punktach do ścięcia stoją krzesła. Ścinający musi trafić w te krzesła.

7. Z jednej strony siatki gracze ścinający, wystawiający i ten, który podaje piłki do wystawiającego. Z drugiej strony siatki tak samo ustawiona trójka. Gra obustronna trójkowa.

B. ĆWICZENIA PRZYGOTOWAWCZE DRUŻYNOWE

Ćwiczenia przygotowawcze drużynowe mają na celu wpoić graczom wzajemne zrozumienie się. Dają one wtedy pożądany rezultat, kiedy cała szóstka bierze w nich udział.

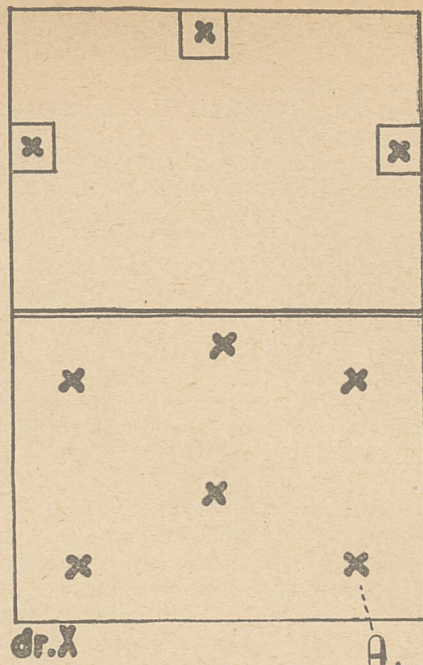
I. Ćwiczenie z połączonym serwem, przyjmowaniem i podawaniem

1. ćwiczenie. Gracz A. serwuje w miejsce 1, 2 lub 3-cie. W tych 3-ch miejscach gracze piłkę chwytają do rąk i mocnym rzutem starają się trafić w jedno z wolnych miejsc przeciwnej drużyny. Gracze przeciwnej drużyny powinni się szybko zorientować i w danym miejscu piłkę przyjąć. (Patrz Rys. 4).

2. To samo ćwiczenie, jednak przyjmujący podaje piłkę b. dokładnie ścinającemu. Ścinający robi rozbieg i łapie piłkę (jeszcze nie ścina).

3. Jak ćwiczenie 2. Ścinający w tym ćwiczeniu już ścina.

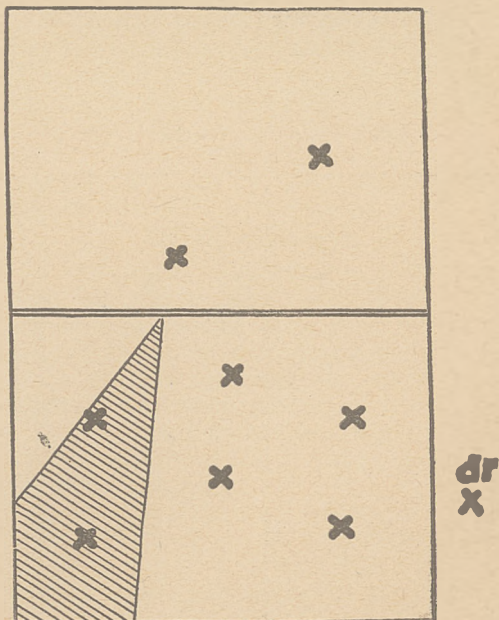
Uwaga. Ćwiczenia te przeprowadzać tak długo, aż gracze całej drużyny będą przyjmować trudne piłki i wystawiać je ścinającemu.

Rys. 4.

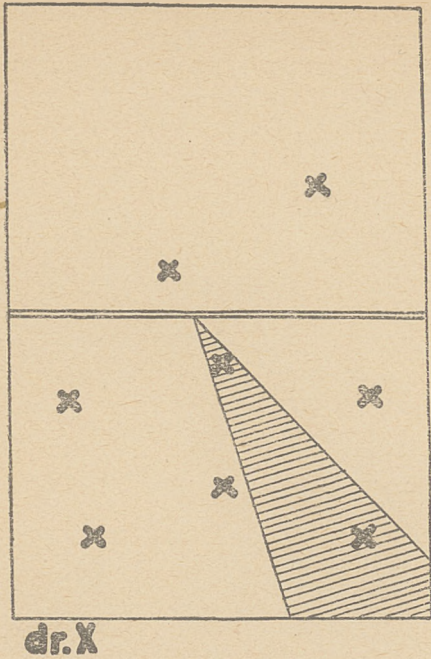
II. Ćwiczenia z połączonymi obroną i blokowaniem

1. ćwiczenie. Przyjmowanie ściętych piłek. Drużyna X. stara się przyjmować wszystkie (z początku nie silnie) ścięte piłki przeciwnej dwójki. (Patrz Rys. 5).

Rys. 5.

2. Ćwiczenie takie samo z innym kątem ścinania. (Patrz Rys. 6).

Rys. 6.

Uwagi odnoszące się do ćwiczeń 1 i 2-go. Początkowo ścienia niemocne, krótkie i długie, stopniowo stosować mocniejsze krótkie oraz długie. Drużyna X. przyjmuje piłki ścięte przeciwnej pary, następnie próbuje piłki te podać wystawiającemu (patrz ćwiczenie I, 1, 2, 3).

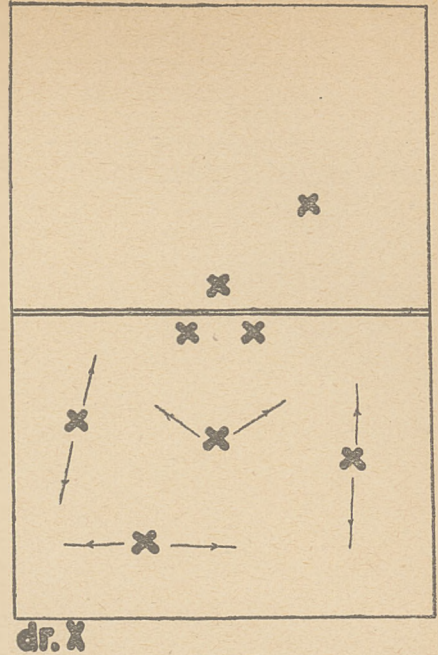
III. Blokowanie.

1 ćwiczenie. Drużyna X. zajmuje następujące miejsca przy ścieniach przeciwnej dwójki. Strzałki oznaczają możliwość poruszania się w tych kierunkach. Ścinający przeciwnej dwójki stara się przebić, albo kiwać blokujących w prawo, lub lewo. Drużyna X. przyjmuje piłki ścięte, podaje do wystawienia i przechodzi w kontratak. (Patrz Rys. 7).

IV. Atak

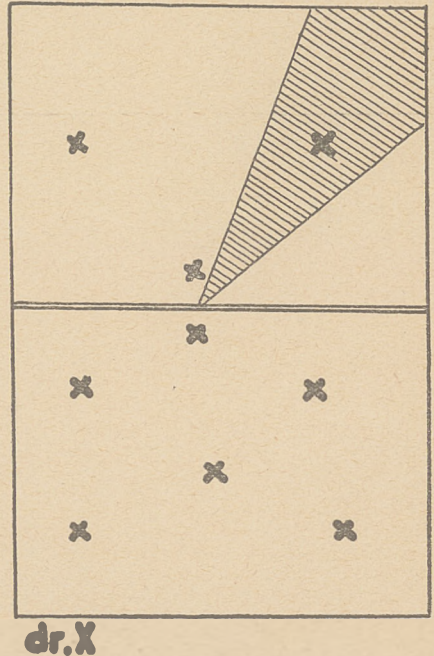
1 ćwiczenie. Gracze drużyny X. przyjmują piłki przerzucane przeciwnej trójki, wystawiają dokładnie, a ścinający ścina w zaznaczony kąt ścinania itd.

(O — oznacza gracza wystawiającego

Rys. 7.

go piłki do ścienia, pozostali gracze są ścinającymi. (Patrz Rys. 8).

Rys. 8.

2. To samo, tylko ścinający ścina w inne kąty ścinania.

Uwaga. Zmianę należy stosować po trzech lub czterech ścięciach jednej pary (zmiana musi być przepisowa).

Celem ćwiczeń przygotowawczych drużynowych jest zrozumienie się i ogólna szybka orientacja graczy; jeżeli jedna para z danej szóstki drużyny

siatkówki nie dorównuje pozostałym graczom pod względem poziomu technicznego, wówczas instruktor daną parę podciąga technicznie, stosując powtarzanie poszczególnych elementów ćwiczeń przygotowawczych indywidualnych.